Uloga savjetodavne službe u razvoju stočarstva na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima

Čvangić, Hrvoje

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:544007

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Repository / Repozitorij:

Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek - Repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Hrvoje Čvangić, apsolvent

Diplomski studij Agroekonomika

ULOGA SAVJETODAVNE SLUŽBE U RAZVOJU STOČARSTVA NA OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA

Diplomski rad

Osijek, 2016

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Hrvoje Čvangić, apsolvent

Diplomski studij Agroekonomika

ULOGA SAVJETODAVNE SLUŽBE U RAZVOJU STOČARSTVA NA OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Doc.dr.sc. Dalida Galović, predsjednik
2. Doc.dr.sc. Snježana Tolić, mentor
3. izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić, član

Osijek, 2016

SADRŽAJ

1. UVOD ……. 1
2. METODOLOGIJA RADA …… 3
3. OPIS USTROJSTVA SAVJETODAVNE SLUŽBE ……. 4
   3.1. Upravno vijeće ……. 5
   3.2. Ravnatelj …….. 6
   3.3. Stručno vijeće …….. 7
   3.4. Statut službe ……. 7
   3.5. Sredstva za rad službe ……. 7
   3.6. Zaposlenici …….. 8
   3.7. Poslovi i usluge savjetodavne službe …… 9
4. STANJE STOČARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ ……. 12
   4.1. Govedarska proizvodnja …….. 12
   4.2. Svinjogojska proizvodnja …… 13
   4.3. Ovčarska, peradarska, kozarska proizvodnja …… 14
   4.4. Poljoprivredna gospodarstva prema ekonomskoj veličini …… 15
   4.5. Problemi u stočarskoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj …… 18
5. ISTRAŽIVANJE ULOGE SAVJETODAVNE SLUŽBE U RAZVOJU STOČARSTVA NA OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA ……... 22
   5.1. Opis istraživanja …….. 22
   5.2. Rezultati istraživanja …… 23
   5.3 Zaključak istraživanja ……... 35
6. PERSPEKTIVE RAZVOJA SAVJETODAVSTVA U POLJOPRIVREDI .. 37
   6.1. Vizija i misija …….. 37
   6.2. Ciljevi Savjetodavne službe …… 38
7. ZAKLJUČAK ……. 41
8. LITERATURA ……... 42
9. PRILOZI ……. 43
10. SAŽETAK…….. 44
11. SUMMARY…… 45
12. POPIS SLIKA……. 46
13. POPIS TABLICA…… 47
14. POPIS GRAFIKONA…….. 48

15. TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA ……. 49
16. BASIC DOCUMENTARY CARD …… 50

1. UVOD

Savjetodavna služba je javna ustanova za savjetodavnu djelatnost u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu te unapređenje gospodarenja šumama i šumskim zemljištima šumoposjednika[1].

U ovom radu opisano je stanje poljoprivrednog savjetodavstva u Osječko-baranjskoj županiji, te njihov rad u segmentu stočarske proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Savjetodavna služba slijednik je Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu osnovanog 1997. godini. Zadaća je službe obavljanje raznovrsnih savjetodavnih aktivnosti u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu i gospodarenju šumama i šumskim zemljištem. Kao javna ustanova financira se iz državnog proračuna, a djeluje putem središnjeg ureda i 21 (županijske) podružnice. Služba je u potpunosti informatizirana i mrežno povezana. U službi je trenutno zaposleno 247 stručnjaka agronomskih, šumarskih i srodnih struka što je premalen broj za djelotvorniji utjecaj na razvoj poljoprivrede i sela (Katančić, 2015).

Počeci poljoprivrednog savjetovanja u Republici Hrvatskoj sežu u razdoblje poslije 2. svijetskog rata kada su u Hrvatskoj osnovane tzv. poljoprivredne stanice koje u različitim oblicima financiranja i djelovanja opstaju sve do osamostaljenja Republike Hrvatske.

Nakon Domovinskog rata osnovana je Poljoprivredna savjetodavna služba 1991.god, a u prošlih 25.godina prošla je kroz različite oblike statusnih i organizacijskih promjena. U tom obliku je djelovala do 1994. godine kada je odlukom Vlade Republike Hrvatske donesena odluka o utemeljenju sektora poljoprivredne službe što je predstavljao značajan iskorak u smislu organizacije zaposlenih.

U tom obliku je djelovala do 1997. godine kada je osnovan Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu koji je sa svojih 87 zaposlenika imao velik izazov, stvaranja nove institucije, donošenja potrebne regulative (uredba, statut, pravilnici), registriranja i organiziranje sustava.

Tih godina realiziran je projekt "Razvitak službi za potporu obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima" koji je Republika Hrvatska realizirala kreditom Svjetske banke i tim se projektom usavršila organizacija i način rada službi. Tijekom 5 godina trajanja projekta rad

[1] Savjetodavna služba, http://www.savjetodavna.hr/onama/, pristupljeno dana:12.9.2016

službe je organizacijski i metodološki bio usklađen sa načinom rada poljoprivrednih savjetodavnih službi u Europi i Svijetu.

Uz osnovnu djelatnost savjetodavnog rada, naredni period je bio obilježen sa brojnim uspjesima i dodatnim novostima kao što su:

- izrada prigodnih stručnih materijala,
- organiziranje izvještajno-prognoznih poslova na području cijele Hrvatske s više od 100 klimatskih CDA uređaja na terenu,
- organiziranje 20 strojnih prstenova,
- stalno poticanje i pomoć pri udruživanju i organiziranju poljoprivrednika,
- prezentiranje novih tehnologija u stočarstvu.

Godine 2010. Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu se priključuje Poljoprivrednoj komori, ali dvije godine kasnije uslijed različitih razloga operativne prirode ipak izlazi iz njihova sastava te postaje samostalna institucija.

Kroz nadolazeće vrijeme Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu se širio te mu je pripojena i šumarska savjetodavna služba, čime se povećavao obujam poslova. Program ruralnog razvoja 2014.-2020. definira novu poziciju Savjetodavne službe koja preuzima širi okvir odgovornosti i ovlasti čime njen rad dodatno dobiva na važnosti.

Zbivanja u posljednjih 25 godina pokazala su da proizvođači trebaju i žele stabilnu Savjetodavnu ustanovu koja im u svakom trenutku može pružiti potporu[2].

[2] Savjetodavna služba, http://www.savjetodavna.hr/povijest, pristupljeno dana:12.9.2016

2. METODOLOGIJA RADA

Cilj ovog rada je analizirati rad i doprinos Savjetodavne službe u razvoju stočarstva na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Metode rada

U radu je istražen utjecaj Savjetodavne službe na razvoj stočarskih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kroz provedeno anketno istraživanje putem facebook grupe „Plodovi zemlje“.

Metodom deskripcije uz korištenje sekundarnih relevantnih izvora predstavljen je ustroj i rad Savjetodavne službe, te njezin doprinos razvoju poljoprivrednie proizvodnje. Korišteni su podatci i znanstvena i stručna građa dostupna na Internetu.

Pretpostavke istraživanja

- Savjetodavna služba ima značajan doprinos razvoju obiteljske poljoprivredne proizvodnje.
- Savjetodavna služba doprinosi tehničko-tehnološkom razvoju stočarske prozvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Obuhvat istraživanja

Analiziran je rad Savjetodavne službe u Osječko-baranjskoj županiji. Anketnim istraživajnem obuhvaćeno je 23 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa stočarskom prozvodnjom iz različitih područja Republike Hrvatske.

3. OPIS USTROJSTVA SAVJETODAVNE SLUŽBE

Savjetodavnom službom upravlja ravnatelj. Tu funkciju od 2013. godine do danas obnaša dr. med. vet. Hrvoje Horvat.

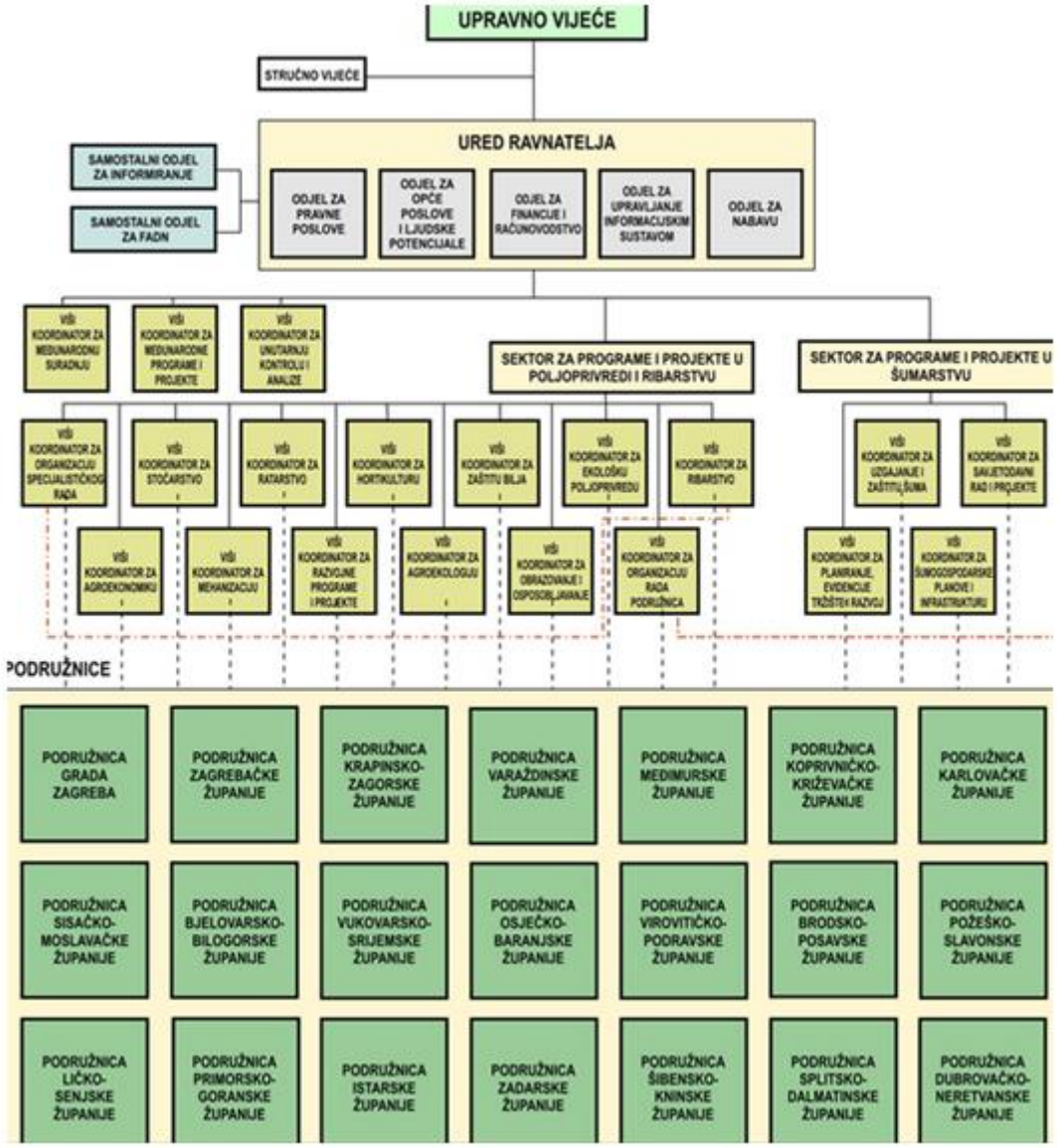
Služba se ustrojava kao jedinstvena i pravna cjelina, koja djeluje putem središnjeg ureda i preko podružnica u jedinicama lokalne samouprave.

Sustav službe čine sljedeće ustrojstvene cjeline:

- Ured ravnatelja,
- Sektor za programe i projekte u poljoprivredi i ribarstvu,
- Sektor za programe i projekte u šumarstvu
- Samostalni odjel za sustav knjigovodstvenih podataka (FADN)
- Samostalni odjel za informiranje.

Radom sektora upravlja pomoćnik ravnatelja, odjelima upravljaju načelnici odjela, a podružnicama upravljaju voditelji podružnica, dok službenike na radna mjesta raspoređuje ravnatelj službe.

Tijela Službe su Upravno vijeće i ravnatelj.

Slika 1. Shema ustrojstva Savjetodavne službe
Izvor: http://www.savjetodavna.hr/ustrojstvo/

3.1. Upravno vijeće

Službom upravlja Upravno vijeće koje čine predsjednik i četiri člana. Predsjednika i tri člana Upravnog vijeća imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za poljoprivredu (u daljnjem tekstu: ministar). Jednog člana Upravnog vijeća biraju zaposlenici sukladno propisima o radu.

Predsjednik i članovi Upravnog vijeća imenuju se na razdoblje od četiri godine. Upravno vijeće donosi odluke većinom glasova ukupnog broja članova Upravnog vijeća. Predsjednik i članovi Upravnog vijeća mogu biti razriješeni i prije isteka mandata, na prijedlog ministra.

Nadležnosti upravnog vijeća su:

- donosi Statut i opće akte Službe,
- utvrđuje poslovnu politiku Službe,
- donosi godišnji program rada i financijski plan Službe te nadzire njihovo izvršavanje,
- donosi smjernice o ustroju Službe,
- imenuje ravnatelja Službe,
- donosi odluke iz djelokruga rada Službe,
- donosi Poslovnik o radu,
- donosi odluke o kupnji i prodaji nekretnina i o zaduživanju Službe,
- donosi druge odluke značajne za rad Službe,
- odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim Statutom i drugim općim aktima Službe.

Upravno vijeće utvrđuje godišnje izvješće o poslovanju i financijski izvještaj. Financijski izvještaj i izvješće o poslovanju Službe potvrđuje Ministarstvo.[3]

3.2. Ravnatelj

Službu vodi, predstavlja i zastupa ravnatelj. Ravnatelj organizira i vodi rad i poslovanje Službe, poduzima sve pravne radnje u ime i za račun Službe, zastupa Službu u postupcima pred sudovima, upravnim i drugim državnim tijelima te pravnim osobama s javnim ovlastima, a u granicama svojih ovlasti može dati punomoć drugoj osobi za zastupanje Službe u pravnom prometu.

Ravnatelja imenuje i razrješava Upravno vijeće na temelju javnog natječaja.

Ravnatelj mora imati završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij agronomske, veterinarske, ribarske ili šumarske struke i najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

[3] Savjetodavna služba
http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/stranice/stranice_2014/Statut_Savjetodavne_sluzbe.pdf
Pristupljeno dana: 12.9.2016

Ravnatelj imenuju se na vrijeme od četiri godine, a ista osoba može biti ponovno imenovana.

Ravnatelja Upravno vijeće može razriješiti i prije isteka mandata pod uvjetima propisanim Zakonom o ustanovama. Način i postupak, kao i uvjeti za imenovanje i razrješenje ravnatelja uređuju se Statutom Službe.[4]

3.3. Stručno vijeće

Uz Upravno vijeće i ravnatelja savjetodavna služba može imati i stručno viječe.

- Služba može imati Stručno vijeće.
- Članovi Stručnog vijeća ne mogu biti članovi Upravnog vijeća.
- Stručno vijeće raspravlja i odlučuje o stručnim pitanjima iz nadležnosti Službe te daje Upravnom vijeću i ravnatelju mišljenja i prijedloge o organizaciji rada i razvoja djelatnosti Službe.
- Imenovanje i razrješenje, zadaće i način rada Stručnog vijeća utvrđuju se Statutom Službe.

3.4. Statut službe

Statutom Službe pobliže se uređuje unutarnji ustroj, ovlasti, način odlučivanja, kriteriji rada i rad stručnih službi te druga pitanja od značenja za obavljanje djelatnosti i poslovanje Službe. Statut Službe donosi Upravno vijeće. Ministarstvo daje suglasnost na Statut Službe.

3.5. Sredstva za rad službe

Sredstva za osnivanje i početak rada Službe osigurana su u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Služba ostvaruje sredstva za rad iz državnog proračuna Republike Hrvatske, obavljanjem svoje djelatnosti i iz drugih izvora na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom O Savjetodavnoj službi i Statutom Službe. Statutom se uređuje sljedeće:

[4] Savjetodavna služba
http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/stranice/stranice_2014/Statut_Savjetodavne_sluzbe.pdf
pristupljeno dana:12.9.2016

- Služba može stjecati sredstva i iz drugih izvora, donacijom i na drugi način, sukladno zakonu i općim aktima Službe.
- Služba može stjecati sredstva i iz drugih izvora, donacijom i na drugi način, sukladno zakonu i općim aktima Službe.
- Godišnja sredstva za redovitu djelatnost Službe osiguravaju se na temelju programa rada i financijskog plana Službe.
- Služba vodi računovodstvo i sastavlja financijska izvješća, sukladno propisima za proračunsko računovodstvo.[5]

Uz sve je važno napomenuti da služba bez suglasnosti osnivača ne može osnivača steći, opteretiti ili otuđiti nekretnine i drugu imovinu u svom vlasništvu ili sklapati pravne poslove čija je vrijednost veća od vrijednosti utvrđene Statutom Službe, te da služba odgovara za svoje obveze cijelom svojom imovinom, te da Republika Hrvatska solidarno i neograničeno odgovara za obveze Službe.[6]

3.6. Zaposlenici

Broj zaposlenika u svim podružnicama Savjetodavne službe iznosi 261 zaposlenik, od čega je 257 zaposleno na neodređeno, a 4 na određeno vrijeme.

Tablica 1. Struktura zaposlenika Savjetodavne službe

BROJ ZAPOSLENIH	261, od čega 257 na neodređeno, a 4 na određeno
od toga dr.sc.	5
od toga mr.sc.	23
od toga VSS i mag.	228
od toga VŠS i bacc.	3
od toga SSS	2
Prosječna starost u godinama	47
Broj službenica/službenika	135/126

Izvor: Savjetodavna služba
http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/GI2015_2016web.pdf

[5] Savjetodavna služba http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/stranice/stranice_2014/Statut_Savjetodavne_sluzbe.pdf, pristupljeno dana: 11.9.2016
[6] Zakon o savjetodavnoj službi http://www.zakon.hr/z/686/Zakon-o-savjetodavnoj-slu%C5%BEbi, pristupljeno dana: 11.9.2016

3.7. Poslovi i usluge Savjetodavne službe

Savjetodavna služba provodi brojne i raznovrsne aktivnosti:

- tehnološko-tehničko unapređenje poljoprivrednih gospodarstava i subjekata u ribarstvu te pružanje stručne pomoći s ciljem povećanja konkurentnosti u poljoprivrednim i ribarskim djelatnostima te dopunskim djelatnostima na gospodarstvu,
- davanje stručnih savjeta, instrukcija i praktičnih predočenja iz područja poljoprivrede, ribarstva i šumarstva radi prikaza novih tehnologija i tehnika te načina gospodarenja i prijenosa znanja i vještina potrebnih za razvitak i očuvanje vrijednosti ruralnog prostora i održivog razvoja poljoprivrede, ribarstva i šumarstva,
- davanje savjeta o gospodarenju šumama šumoposjednika; organiziranje stručnih edukacija, radionica i seminara iz područja šumarstva za šumoposjednike, vođenje evidencije o šumama šumoposjednika,
- pružanje posebnih usluga za poljoprivredna gospodarstva, subjekte u ribarstvu, institucije, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te nevladine organizacije (razvojni planovi, investicijski programi, poslovni planovi, planovi upravljanja gospodarstvom, programi razvoja seoskog prostora, analize, studije i dr.),
- provođenje edukacije, pružanje stručnih savjeta i tehničke pomoći korisnicima u provedbi mjera ruralnog razvoja,
- sudjelovanje u oblikovanju i provođenju mjera poljoprivredne, ribarstvene i šumarske politike u skladu s propisima i aktima Vlade Republike Hrvatske,
- sudjelovanje u provođenju programa razvoja poljoprivrede, ribarstva i seoskog prostora te otoka,
- sudjelovanje u izradi akata zaštite od požara šuma i šumskog zemljišta šumoposjednika; prikupljanje podataka o šumskim požarima u šumama šumoposjednika i dostavljanje Ministarstvu; davanje preporuka u vezi s nabavom i organiziranje nabave šumskih sadnica i sjemena za obnovu šuma i pošumljavanje; pripremanje stručnih podloga za izgradnju šumske infrastrukture i protupožarnih prosjeka te planiranje i praćenje održavanja šumskih prometnica u šumama šumoposjednika,

- sudjelovanje u provođenju postupaka javne nabave za obavljanje svih radova biološke obnove šuma putem licenciranih izvođača, osim onih radova koje korisnik (šumoposjednik) može sam izvoditi ili onih na koji ga zakon ili podzakonski akti obvezuju; provođenje kolaudacije radova koji se obavljaju u šumama šumoposjednika te objavljivanje i provođenje javnih poziva za radove biološke obnove šuma u šumama šumoposjednika,
- predlaganje Ministarstvu odobrenja programa gospodarenja šumoposjednika te predlaganje smjernica gospodarenja i praćenje provedbe programa gospodarenja šumoposjednika; izrada i predlaganje na odobrenje operativnog godišnjeg plana za šume šumoposjednika te postupanje po zahtjevima za nužnu doznaku stabala u šumama šumoposjednika za koje nisu izrađeni programi gospodarenja,
- promicanje znanja u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti u interesu sela i ruralnog prostora te otoka,
- poticanje i stručna pomoć u osnivanju i radu različitih oblika udruživanja poljoprivrednika, subjekata u ribarstvu te šumoposjednika,
- pružanje usluga savjetovanja subjektima u ribarstvu vezano za provedbu modela potpora te mjera uređenja tržišta u ribarstvu,
- provođenje sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka putem godišnjih istraživanja (FADN Sustav),
- informiranje i izdavačka djelatnost za potrebe razvoja poljoprivrede, ribarstva, šumarstva te ruralnog prostora i otoka,
- obavljanje osnovnih laboratorijskih ispitivanja,
- provođenje stručnog nadzora u integriranoj proizvodnji,
- uspostava sustava motrenja, organiziranje, praćenje i prikupljanje podataka te izvješćivanje mjerodavnih institucija o pojavi štetnih organizama u biljnoj proizvodnji i šumama šumoposjednika,
- planiranje korištenja i vođenje postupka ostvarivanja prava na sredstva iz naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma za izvršene radove u šumama šumoposjednika,
- putem licenciranih osoba (izvođača) izvođenje sljedećih radova: doznaka stabala u šumama šumoposjednika, obilježba drveta i ostalih šumskih proizvoda te izdavanje popratnice; nadzor nad provedbom šumskog reda nakon izvođenja šumskih radova; utvrđivanje posebnih uvjeta za izgradnju šumske infrastrukture i/ili građevina

planiranih dokumentom prostornog uređenja u postupku izdavanja lokacijske dozvole te na zahtjev šumoposjednika organiziranje prodaje njihovih šumskih proizvoda,

- organiziranje, provođenje i sudjelovanje u međunarodnim i domaćim znanstvenim i stručnim projektima,
- planiranje i usklađivanje savjetodavnog rada sa stručnim službama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu,
- organiziranje i izvođenje obrazovanja i osposobljavanja iz područja poljoprivrede, ribarstva, šumarstva i ruralnog razvoja,
- organiziranje i osposobljavanje šumoposjednika za izvođenje jednostavnijih šumarskih radova,
- suradnja i povezivanje stručnih institucija u zemlji i inozemstvu te suradnja s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- organiziranje, sudjelovanje i izvođenje stručnih skupova, manifestacija, konferencija i izložbi,
- obavljanje i drugih poslova u okviru savjetodavne djelatnosti u skladu s posebnim zakonima, Statutom i općim aktima Službe[7]

[7]Zakon o savjetodavnoj službi, http://www.zakon.hr/z/686/Zakon-o-savjetodavnoj-slu%C5%BEbi, pristupljeno 13.09.2016

4. STANJE STOČARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Stanje stočarstva obilježavaju manji proizvodni kapaciteti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koji prevladavaju u ovoj poljoprivrednoj grani u Hrvatskoj s nekonkurentnom proizvodnošću po grlu. Takvo stanje utječe i na razmjerno mali udio stočarstva (45%) u ukupnoj vrijednosti proizvodnje u poljoprivredi Hrvatske, dok udjeli stočarstva u razvijenim europskim zemljama su za dvadeset i više posto viši. Unutar stočarstva prema udjelu u vrijednosti ukupne proizvodnje svinjogojstvo je zastupljeno sa 35%, govedarstvo 32,5%, peradarstvo 26,7%, znatno manje ovčarstvo sa 2,5% te konjogojstvo i drugo.

Prema podatcima Zelenog izvješća za 2013. godinu, Hrvatska nije samodostatna u proizvodnji mesa. Najveća je samodostatnost u proizvodnji mesa peradi, iako od 2008. godine i ta proizvodnja prelazi iz samodostatnosti u nedostatnost.

Temeljna baza podataka o svim lokacijama na području RH koje drže domaće životinje jest Registar stočarskih farmi. U 2012. godini u Registar farmi upisano je 150.497 gospodarstava. Najviše gospodarstava koja drže domaće životinje registrirano je u Osječko-baranjskoj, Zagrebačkoj, Krapinsko-zagorskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji.[8]

4.1. Govedarska proizvodnja

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost posebice naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Uz to što su goveda veliki potrošač i ratarskih proizvoda oni u značajnoj mjeri doprinose prirodnom povećanju plodnosti tla.

Kako bi govedarska proizvodnja postala konkurentna na otvorenom tržištu i u cijelosti zadovoljila domaće potrebe za mlijekom i mesom nužno je u govedarstvu uspostaviti nove proizvodne sustave koji će svojom veličinom proizvodne jedinice, razinom proizvodnje te

[8] Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek(2014) pristupljeno dana:12.9.2016 http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podruc ju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf

primjenom tehnološkog procesa moći nositi s proizvodnim sustavima drugih razvijenih stočarskih zemalja.

Tablica 2. Brojno stanje krava i ženskog podmlatka u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj za 2009-2013god.

	Krave			Ženski podmladak		
Godina	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %
2009.	207.747	26.799	12,90	56.888*	9.029*	15,87
2010.	212.222	28.688	13,51	42.447*	6.638*	15,64
2011.	206.291	29.295	14,20	112.600	18.607	16,52
2012.	191.354	26.831	14,00	121.952	20.891	17,13
2013.	180.946	25.699	14,20	110.564	20.969	18,97

Izvor: Godišnje izvješće za 2009, 2010, 2011, 2012, 2013.god. HPA; Godišnje izvješće, Obrada podataka:Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije, pristupljeno 13.09.2016.

*Kategorija junice i steone junice, od 2011.godine vodi se kao kategorija ženski pomladak.

4.2 Svinjogojska proizvodnja

Sadašnja svinjogojska proizvodnja ne zadovoljava kako po razini proizvodnje tako ni po kakvoći proizvedenog mesa. Organizacijski se ova proizvodnja odvija u većini na malim proizvodim jedinicama obiteljske poljoprivrede, na kojima nije moguće provesti učinkoviti sustav uzgoja i proizvodnje. Svinjogojstvo u vrijednosti stočarske proizvodnje sudjeluje s 35,9%, dok se u sveukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje sa 14,2% nalazi na prvom mjestu. U dužem, desetogodišnjem razdoblju broj svinja kao i prirast se smanjuju. U novijem razdoblju (iza 1998.) je nazočan blagi porast ukupnog broja kao i prirasta. Ukupna se vrijednost svinjogojstva, međutim, u 1999. godini smanjuje zbog smanjenja realne cijene svinja, koja inače pokazuje ciklička (četverogodišnja) kretanja.

Proizvodnja svinjskog mesa čini najvažniju proizvodnju mesa u Hrvatskoj s udjelom 49,6% u ukupnoj proizvodnji mesa.

Tablica 3. Broj krmača u Republici Hrvatskoj

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Krmače	197.000	175.000	138.000	135.000	136.000	109.000	98.000	105.000

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko baranjske županije, pristupljeno:12.09.2016.

4.3. Ovčarska, peradarska, kozarska proizvodnja

Ovčarstvo

Brojno stanje ovaca u Republici Hrvatskoj je u stalnom porastu. Ovčarska se proizvodnja većinom odvija na ekstenzivnom poljoprivrednom području uz uspostavu intenzivnih proizvodnih jedinica.

Prema ocjeni stručnjaka, naša Županija kao i cijela Republika Hrvatska ima velike mogućnosti za držanje, ishranu i uzgoj ovaca, koje nisu dovoljno iskorištene. Stupanj samodostatnosti za ovčje i kozje meso je vrlo nizak (61%), razliku do potreba za zadovoljenje potrošnje Hrvatska uvozi, i to oko 1.517.000 tona, uključujući i janjeće meso. Potrošnja ovčjeg mesa pokazuje blagi porast, no sa 1.34 kg po stanovniku je još uvijek vrlo niska u usporedbi s drugim zemljama, najviše zbog niske kupovne moći.[9]

Kozarstvo

Donedavno ekstenzivan sustav proizvodnje se mijenja u novije doba uvođenjem intenzivne proizvodnje mesa i mlijeka. Ova proizvodnja, zajedno s ovčarstvom, predstavlja alternativne sustave koji će biti važni u prilagodbi proizvodnje uvjetima EU, zbog njegove manje konkurencije. Za kozarsku proizvodnju u Republici Hrvatskoj može se reći da ima iste osobine kao i ovčarska proizvodnja. Zadnjih nekoliko godina ova se proizvodnja intenzivira jer su obiteljska gospodarstva prepoznala ekonomsku isplativost ove proizvodnje.[10]

[9]Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek(2014) pristupljeno dana:12.9.2016 http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podruc ju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf

[10] Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek (2014), pristupljeno dana:12.9.2016.

Peradarska proizvodnja

Peradarska proizvodnja je u Republici Hrvatskoj industrijski organizirana i ona je jedna od proizvodnji koja je u strukturi agrara samodostatna. Peradarsku proizvodnju čini posebnom mogućnost brzog obrta u poslovanju, koja u konačnici daje najjeftiniju vrstu mesa. Potrošnja peradarskih proizvoda, mesa i jaja *per capita* u Hrvatskoj u 2000., s oko 15 do 17 kg mesa peradi i 170-180 jaja negdje je između svjetskog prosjeka i prosjeka visoko razvijenih zemalja.

Perad za proizvodnju mesa čini oko 7% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i oko 18% vrijednosti stočarstva. Pilići u tovu su najznačajnija vrsta peradi, no postoji još i komercijalna proizvodnja purana, 3,7% od ukupne proizvodnje mesa peradi, dok je uzgoj gusaka i pataka znatno manje zastupljen, uglavnom ekstenzivan i namijenjen lokalnoj potrošnji i prodaji.[11]

4.4. Poljoprivredna gospodarstva prema ekonomskoj veličini

Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva određena je temeljem ukupne vrijednosti proizvodnje gospodarstva *(total standard output*), koji čini sumu svih standardnih ekonomskih rezultata (engl. *Standard output - SO*) svake pojedine proizvodnje zastupljene na gospodarstvu, a koji predstavlja novčanu vrijednost proizvodnje poljoprivrednog proizvoda po cijenama koje se ostvaruju na tržištu (*at farm-gate price*), koje ne uključuju potpore i poreze. U biljnoj proizvodnji SO se odnosi na jedan hektar ili 100 m^2 u slučaju gljiva, a u stočarskoj proizvodnji se odnosi na grlo stoke, 100 kljunova peradi ili pčelinju zajednicu.

Ovisno o ukupnoj vrijednosti proizvodnje gospodarstva, izraženoj u eurima, ona se raspoređuju u razrede ekonomske veličine, (tablica 4.)

[11] Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek (2014), pristupljeno dana:12.9.2016. http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podrucju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf

Tablica 4. Razredi ekonomskih veličina poljoprivrednih gospodarstava.

Razred	Donja granica	Gornja granica
I		2.000
II	2.000	4.000
III	4.000	8.000
IV	8.000	15.000
V	15.000	25.000
VI	25.000	50.000
VII	50.000	100.000
VIII	100.000	250.000
IX	250.000	500.000
X	500.000	750.000
XI	750.000	1.000.000
XII	1.000.000	1.500.000
XIII	1.500.000	3.000.000
XIV	3.000.000	

Izvor: Savjetodavna služba, http://www.savjetodavna.hr/projekti/15/18/fadn/metodologija/, pristupljeno 13.09.2016.

U strukturi veličine poljoprivrednih gospodarstva izrazito su dominantna poljoprivredna gospodarstva kategorije ispod 2 ha (52,6%). Unatoč prisutnom trendu povećanja broja poljoprivrednih gospodarstava u kategorijama od 20 do 100 ha (7,8%) i od 100 do 750 ha (24,1%) njihova zastupljenost je i dalje mala, odnosno u strukturi veličine poljoprivrednih gospodarstava još uvijek su izrazito dominantna poljoprivredna gospodarstva manja od 20 ha.

Ovakvo stanje prosječne veličine i strukture gospodarstva u RH ukazuje na pitanje njihove gospodarske održivosti. Jedno gospodarstvo je prosječno koristilo 5.6 ha poljoprivrednog zemljišta, te 4.4 uvjetna grla (UG). Prosječna gospodarska veličina poljoprivrednog gospodarstva određena temeljem ukupne vrijednosti proizvodnje izražena kao standardni output po gospodarstvu i iznosi 9.064,9 eura što je za 1.491,7 eura više nego 2007. godine. Sukladno ukupnoj vrijednosti proizvodnje gospodarstva, najviše je gospodarstva svrstano u razred ekonomske veličine do 2.000 EUR (Tušek, 2014.).

Tablica 5. Struktura poljoprivrednih gospodarstava prema veličini posjeda, 2003.

Površina (ha)	<1	1-3	3-5	5-10	10-20	>20	Ukupno
Broj PG	227 434	112 062	45 732	42 426	15 628	5 250	448 532
Udio (%)	50,7	25,0	10,2	9,4	3,5	1,2	100

Izvor: Popis poljoprivrede 2003. godine, pristupljeno 13.09.2016

Vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2013. godini iznosila je 7,6 milijardi kuna, od čega je vrijednost prodaje iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata iznosila 4,3 milijarde kuna, a vrijednost otkupa od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosila je 3,3 milijard kuna. U 2013. godini, u usporedbi s 2012. godinom, vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda smanjena je za 4,0%, pri čemu je vrijednost otkupa smanjena za 8,9%, a vrijednost prodaje neznatno povećana za 0,05% (isto).

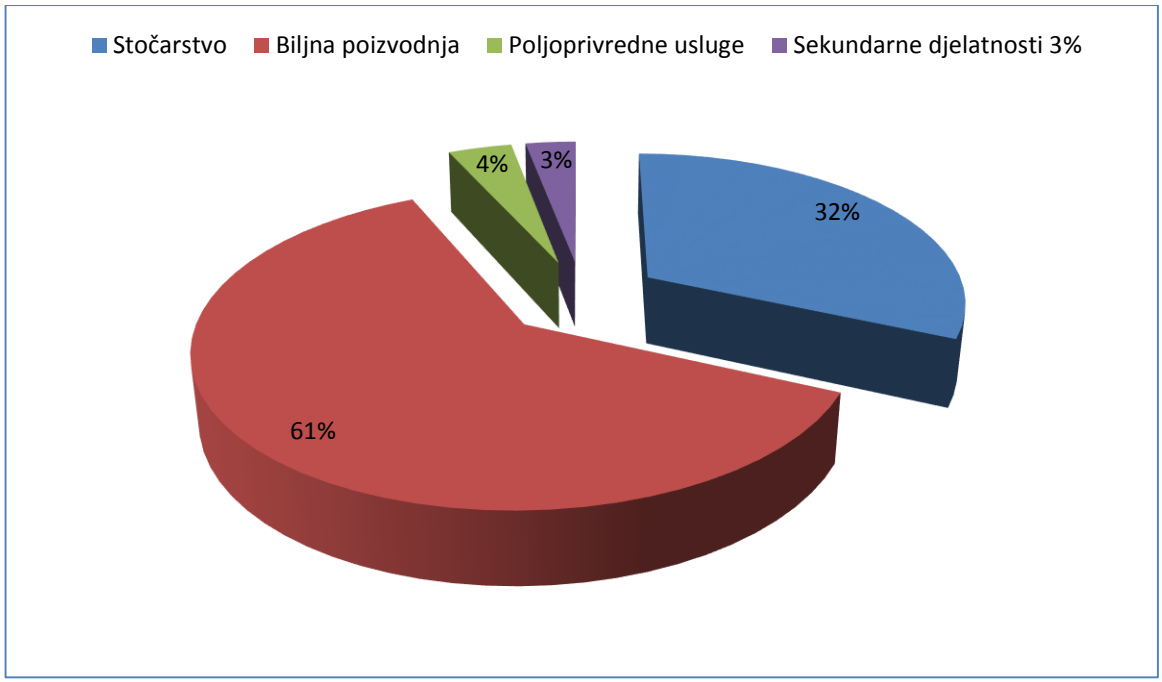
U strukturi vrijednosti otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2013. godini žitarice su sudjelovale s 19,7%, sirovo kravlje mlijeko s 15,7 %, žive svinje s 14,5 %, Živa goveda s 10,8 %, uljano sjemenje i plodovi s 9,4 %, vino sa 6,4 %, živa perad sa 6,3 %, kokošja jaja s 4 %,šećerna repa i sjemenje šećerne repe s 3,7 %, ostalo povrće svježe ili rashlađeno s 2,8 %, ostalo voće, orasi i slično koštuničavo voće s 1,3 % te neprerađeni duhan s 1,1 %. Ostali proizvodi čine 4,3 % ukupne vrijednosti otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2013. (isto).

Ekonomski računi u poljoprivredi su skup makroekonomskih pokazatelja koji se koriste za analizu proizvodnog procesa i pokazatelj su stvaranja dohotka u poljoprivrednoj djelatnosti.

Prema podacima DZS-a poljoprivredna djelatnost u BDP-u Republike Hrvatske, iskazano kao prosjek razdoblja od 2008-2012.godine, sudjeluje sa 3%. U 2013.godini BDV poljoprivredne djelatnosti u BDP-u Republike Hrvatske čini udio od2.6% i u odnosu na prethodnu 2012.godinu udio BDV-a poljoprivrede u BDP-u je smanjen za 0,08postotnih poena.

Dohodak poljoprivrede u 2013.godini iznosi 6.4mlrd kuna, što je u odnosu na godinu ranije, povećanje od 1.6%.

U 2013.godini vrijednost proizvodnje poljoprivredne djelatnosti iznosila je 19.2 milijarde kuna. Promatrano u odnosu na prethodnu 2012. godinu vrijednost proizvodnje smanjena je za gotovo 1.7 mlrd kuna.[12]

Grafikon 1. Struktura vrijednosti poljoprivredne proizvodnje
Izvor: DZS, obrada podataka Ministarstvo poljoprivrede, pristupljeno 13.09.2016

4.5. Problemi u stočarskoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj

Za svaku vrstu stočarske proizvodnje ima posebnih problema, ali problemi koji veže sve grane stočarske proizvodnje su visoke cijene repromaterijala i sirovina, te ekstremno niske otkupne cijene, kako mlijeka tako i mesa. Međutim, za svaku granu možemo reći neke posebne probleme.

Govedarstvo

Problematika u govedarskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije je višestruka. Niska razina proizvodnje mlijeka po grlu u odnosu na ostale zemlje EU ne mogu osigurati konkurentnost govedarstva u uvjetima otvorenog tržišta, pa je Republika

[12] Zeleno izvješće Ministarstva poljoprivrede http://www.mps.hr/UserDocsImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf, pristupljeno 13.09.2016

Hrvatska, unatoč značajnoj državnoj potpori mliječnom sektoru i dalje prisiljena uvoziti mlijeko i meso da bi zadovoljila vlastite potrebe. Brojni su i drugi problemi: legalizacija proizvodnih objekata u stočarskoj proizvodnji, primjena Pravilnika o pregledu sirovog mlijeka namijenjenog javnoj potrošnji, prezaduženost proizvođača, nedostatak domaćeg tovnog materijala, djelomična provedba Operativnog programa, spora provedba programa raspolaganja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske i svakako neinformiranost o uvjetima, načinu proizvodnje i poticanja poljoprivrednih proizvođača ulaskom Hrvatske u EU.[13]

Da bi se ostvario brži razvoj govedarskog sektora, proizvodnju mlijeka trebalo bi poticati na više načina:

- poticati govedarsku proizvodnju koja ima osobinu razvoja,
- poticati proizvođače koji imaju znanje i koji žele surađivati sa stručnim institucijama,
- poticati mlađu dobnu skupinu koja ima raspoloživu radnu snagu i potrebne zemljišne površine,
- poticati proizvođače na proširenje stajskih kapaciteta, nabavu nove opreme, kvalitetnih grla visokog genetskog potencijala,
- poticati ishranu sukladno pravilima struke putem seminarskih edukacija.

Svinjogojstvo

Osnovna karakteristika u svinjogojskoj proizvodnju na području Osječko-baranjske županije kao i na cijelom području Hrvatske je permanentno variranje i uglavnom opadanje opsega proizvodnje, uz istovremeno ozbiljno pogoršanje naturalnih pokazatelja. Na većini velikih svinjogojilišta proizvodnja je zadržana uz manje ili veće smanjenje opsega, dok je veliki broj malih proizvođača na privatnom sektoru prestao s proizvodnjom bez realne šanse da je ponovno pokrene.

Poseban problem predstavlja smanjenje broja krmača i suprasnih nazimica, a pri tome treba napomenuti da je riječ o jedinkama visoke plodnosti, brzog porasta, jednostrano selekcioniranih na visok prinos mesa s malim utroškom hrane i istovremeno jedinkama

[13] Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek(2014) pristupljeno dana: 12.9.2016 http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podrucju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf

slabih adaptivnih vrijednosti, to jest nesposobnih da se prilagode lošijim uvjetima držanja (neodgovarajućeg mikroklimata i neadekvatne ishrane.)

Uzroke nepovoljnog stanja svinjogojstva treba tražiti u zaostaloj tehnologiji proizvodnje s niskom plodnosti krmača i visokim postotkom uginuća uzrokovano lošim proizvodnim uvjetima te klanjem velikog broja odojaka, uz posljedicu nedovoljne i nekvalitetne proizvodnje tovljenika.

Od ekonomskih razloga, jedan od značajnijih je niska koncentracija proizvodnih jedinica. Nedovoljan je broj krmača čistih pasmina, na kojima bi se trebao temeljiti genetski napredak u svinjogojstvu i brzo ostvarenje visoke i ekonomične proizvodnje za podmirenje domaćih potreba.

Unatoč mogućnostima u proizvodnji svinja koje imamo, jedni smo od najvećih uvoznika svinjskog mesa u Europi. Jedan od razloga je svakako i prezaduženost proizvođača, neriješeno pitanje poljoprivrednog zemljišta, visoka cijena kapitala i inputa, kao i struktura vlasništva prerađivačke industrije. Naime u zemljama članicama EU veliki broj klaonica je u suvlasništvu proizvođača svinja što je vrlo bitno pri formiranju otkupne cijene, a osim toga proizvođači u EU povlače značajna sredstva kroz programe ruralnog razvoja, te na taj način oni mogu po niskim cijenama plasirati svoju proizvodnju.[14]

Potrebno je donijeti niz mjera kojima će se unaprijediti svinjogojstvo. Neke od njih su:

- mjere za povećavanje tržišne konkurentnosti,
- mjere za suzbijanje sivog tržišta,
- tržni red u svinjogojstvu,
- mjere za stabiliziranje tržišta u svinjogojstvu.

Ovčarstvo

U ovčarstvu, barem zasada ne postoji rajonizacija uzgojnih područja, što bi omogućilo da se ukaže na područja na kojima je ova proizvodnja ima veće razvojne mogućnosti, kao grana kojoj treba pridati prvenstvo. Od postojećih problema mogu se još navesti:

[14] Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek (2014) pristupljeno dana:12.9.2016 http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podrucju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf

- nedovoljna educiranost uzgajivača (premda se u novije vrijeme javlja sve veći broj mladih uzgajivača, koji prihvaćaju suvremena dostignuća,

- nerazvijeno tržište proizvoda,

- izostanak nadzora u proizvodnji, ali i prodaji,

- ne postojanje standarda, problem s otkupom vune, manjih količina mlijeka, ali i uzgojno-valjanog podmlatka i slično.

Kozarska proizvodnja

Kozarsku proizvodnju muče isti problemi kao i ovčarsku. Nedovoljna educiranost kozara, nerazvijeno tržište proizvoda te nepostojanje standarda.

Peradarstvo

Sektor peradarske proizvodnje jedan je od sektora koji na nacionalnoj razini postiže visoku stopu samodostatnosti u proizvodnji jaja i mesa peradi. Značajan je i izvoz peradarskih proizvoda, no prisutna je i visoka stopa njihovog uvoza. U 2013.god, sektor je osjetio efekte ulaska u Europsku uniju koji su uz niz negativnih trendova porasta cijena stočne hrane i energenata, doveli do značajne nesigurnosti kod proizvođača.

Iz tog razloga potrebno je jače promovirati domaću proizvodnju te pojačati svijest kod potrošača kako je odnos cijene i kvalitete na strani domaće proizvodnje. Jačanjem svijesti kod potrošača, može se potaknuti domaću proizvodnju i prodaju, te povećati zaposlenost u ovoj proizvodnji

Također, veliki proble0m predstavlja preveliki uvoz svih vrsta mesa po ekstremno niskim cijenama, kojemu porijeklo i starost nije poznato. Samim time trebale bi se postrožiti kontrole uvoznog mesa te uvoziti samo meso kvalitetnije od mesa koje se proizvede u Republici Hrvatskoj, te vjerujem da bi se samim time riješio jedan od najvećih problema koji koči razvoj i uništava poljoprivredne proizvođače Republike Hrvatske.[15]

[15] Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek (2014) pristupljeno dana:12.9.2016

5. ISTRAŽIVANJE ULOGE SAVJETODAVNE SLUŽBE U RAZVOJU STOČARSTVA NA OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA

5.1. Opis istraživanja

Provedeno je anketno istraživanje na uzorku 23 obiteljska poljoprivredna gospodarstava orijentirana na stočarsku proizvodnju. Istraživanje je provedeno putem facebook grupe „Plodovi zemlje“.

Anketa se sastojala od 12 pitanja.

Pitanja su se odnosila na sljedeće polkazatelje:

- veličina gospodarstva,
- brojčano stanje i vrsta stoke na gospodarstvu,
- koriste li ispitivani usluge Savjetodavne službe,
- kakve usluge,
- kako su zadovoljni primljenim uslugama i slično.

http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podruc ju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf

Anketa za stočarska obiteljska poljoprivredna gospodarstva

1. Naziv OPG-a _____
   Adresa _____
   2. Veličina gospodarstva
   - površine obradivog poljoprivrednog zemljišta u hektarima _____ ha, površine pašnjaka _____ha, livade _____ha.

3. Brojčano stanje stoke na gospodarstvu: broj krava_____, broj ostalih goveda, broj krmača _____, broj tovljenika _____, ovaca_____, koza _____, peradi _____, ostalo _____ (sto i broj)

4. Koristite li usluge Savjetodavne službe za potrebe svoje proizvodnje DA NE

5. Kakve usluge koristite?
- Savjetovanje vezano za tehnologiju proizvodnje. _____
- Savjetovanje vezano uz provedbu razvojnih mjera. _____
- Ostale usluge savjetovanja _____ (navesti koje?)
- Edukacije vezane za razvoj gospodarstva. _____

(navesti broj usluga koje je gospodarstvo koristilo kod svake kategorije)

6. Kako ste zadovoljni dobivenim uslugama? 1 2 3 4 5 (izraziti ocjenom od 1 -5)
7. Kako ste zadovoljni brzinom isporuke usluga? 1 2 3 4 5 (izraziti ocjenom od 1 -5)
8. Jeste li platili za usluge dobivene od savjetodavne službe? DA NE
9. Kako ste zadovoljni cijenom izvršene usluge 1 2 3 4 5 (izraziti ocjenom od 1 -5)
10. Koja Savjetodavna služba/ispostava djeluje na vašem području?

_____

11. Obraćate li se i drugim institucijama ili osobama za konzultantsku pomoć vezanu za razvoj svoga OPG-a DA NE
12. Ako DA, kome? Nabrojite

_____

Anketirano dana _____2016.

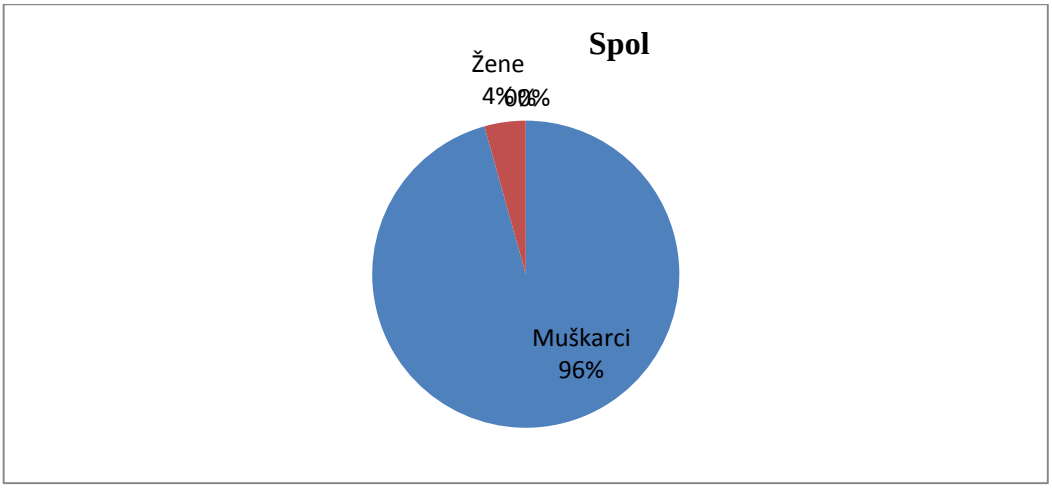
Slika 2. Anketa za stočarska obiteljska poljoprivredna gospodarstva
Izvor: Istraživanje autora

5.2. Rezultati istraživanja

Pomoću postavljenih pitanja željelo se istražiti koja je stvarna uloga Savjetodavne službe u razvoju stočarstva, te kakva su iskustva ljudi u radu sa Savjetodavnom službom.

U ovom dijelu seminara obrađeni su podatci iz ankete koji su provedeni preko Facebook stranice i e-maila. Anketu je ispunilo 23 nositelja Opg-a starosti 18 godina pa nadalje.

Obrada pitanja broj 1.

Grafikon 2. Broj ispitanika prema spolu
Izvor: Istraživanje autora

Od ukupno 23 anketirana nositelja poljoprivrednog gospodarstva, samo je 1 nositeljica obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, dok su ostala 22 ispitanika muškog roda što upućuje na nesrazmjerni udjel žena u poljoprivredi.

Obrada pitanja broj 2.

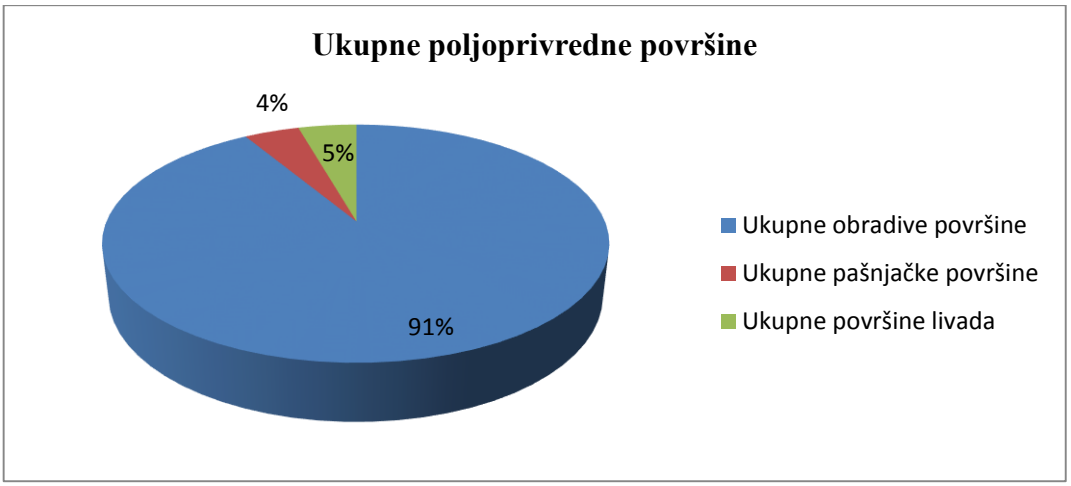
Ispitanici ukupno posjeduju 1.831,5 ha poljoprivredne površine što po gospodarstvu ispitanika iznosi u prosjeku 79,63 ha. Ispitanici pripadaju različitim veličinskim razredima kako je to prikazano u tablici 6. Vidljivo je da 3 najveća proizvođača posjeduju 52% od ukupno korištenih poljoprivrednih površina ispitanika.

Tablica 6. Broj gospodarstava ispitanika i površine prema veličinskim razredima

	Broj gospodarstava prema veličinskom razredu zemljišnog posjeda u ha				
	do 10 ha	10-19,99	20-49,99	50-199,99	200 i više
Broj gospodarstava ispitanika	2	1	10	7	3
Ukupne površine ispitanika	15,5	18	364	486	945

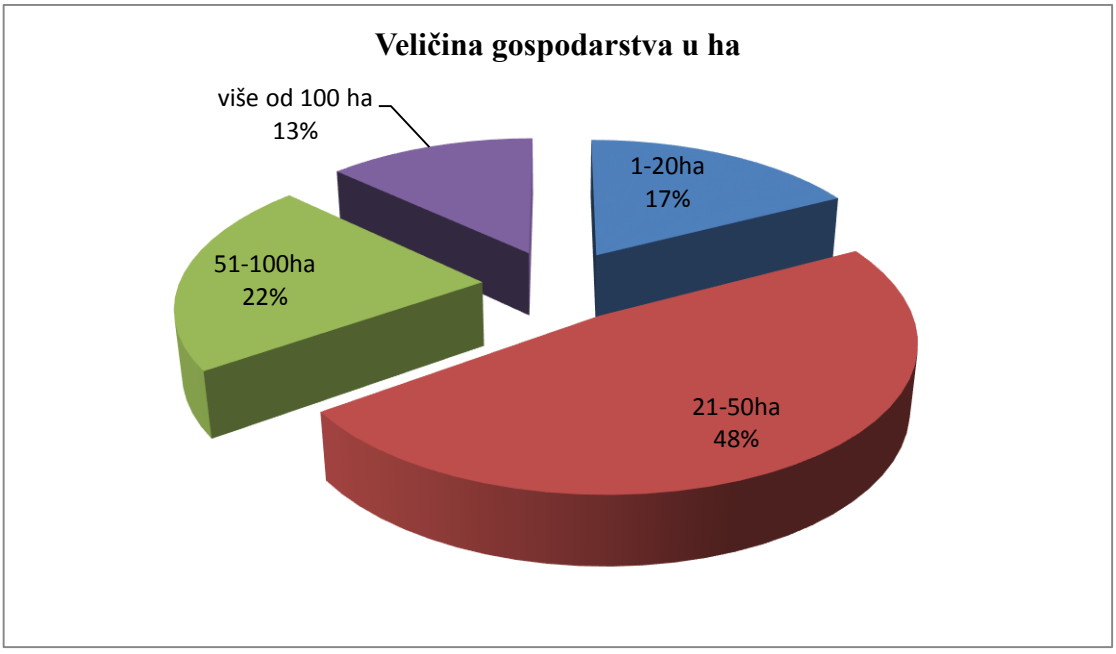
Izvor: Istraživanje autora

Od ukupnih površina 91% su obradive površine, 4% su pašnjačke površine, a 55% su površine livada.

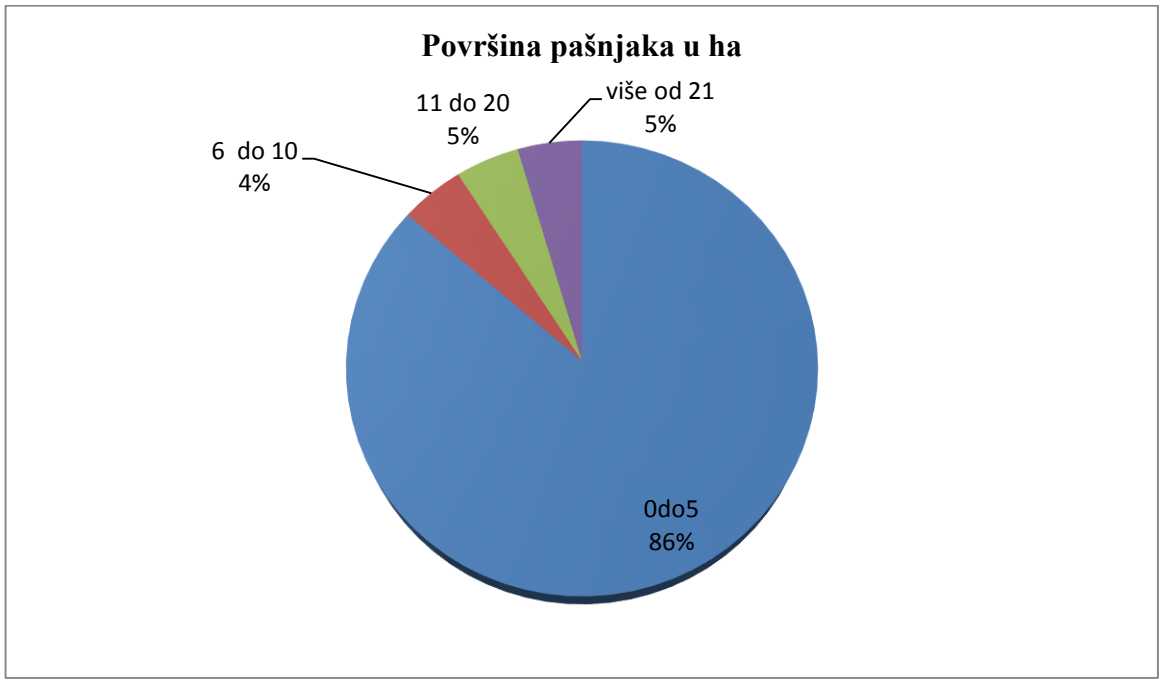
Grafikon 3: Poljoprivredne površine prema načinu iskorištenja
Izvor: Istraživanje autora

Na sljedećim grafikonima prikazani su udjeli ispitanika prema istraživanim obilježjima i razvrstani prema veličinskim razredima korištenja poljoprivrednog zemljišta. Istražena su sljedeća obilježja: veličina obradivih površina, pašnjačkih površina i površina livada.

Grafikon 4 . Udio ispitanika u veličinskim razredima prema obradivim površinama ispitanika u ha
Izvor: Istraživanje autora

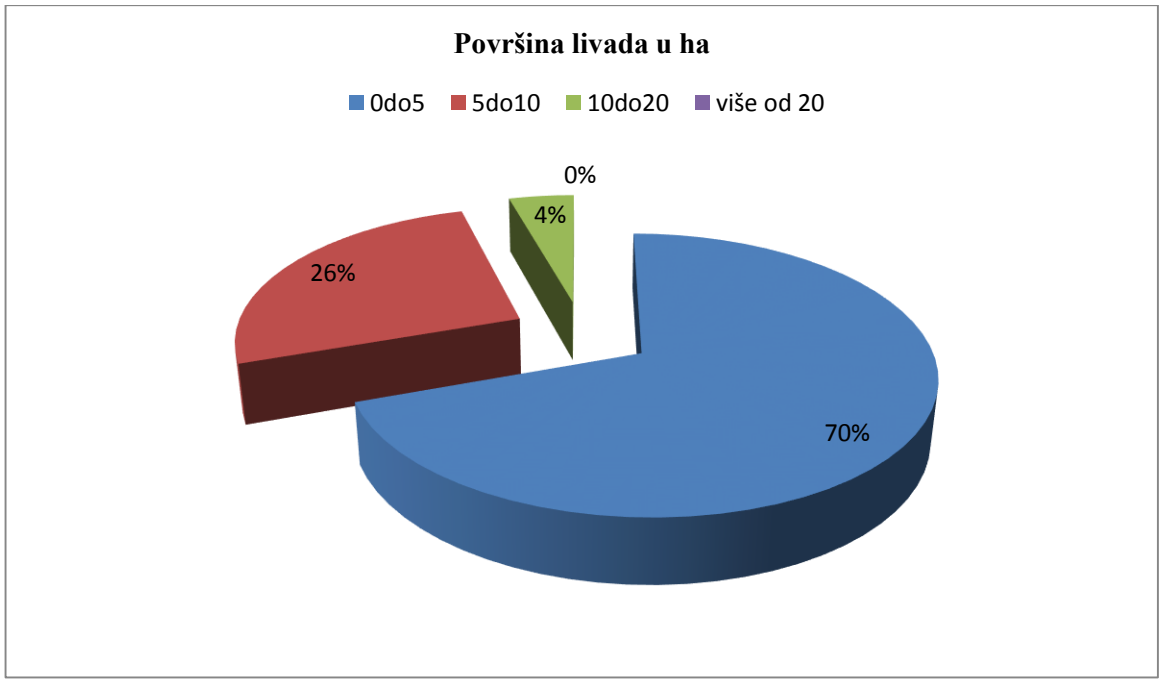
Od ukupnog broja ispitanika, prema ukupnoj obradivoj površini u hektarima, najviše ih se nalazi u razredu od 21-50 ha, njih 11 ili 48%. Ispitanika koji posjeduju od 1-20 hektara bilo je 4 ili 17% , od 51-100 ha ih je bilo 5 ispitanika ili 22%, a najmanje onih koji obrađuju više od 100 ha, njih trojica ili 13%. Ukupna površina ispitanika u hektarima je 1.674 ha, što iznosi prosječno 72,78 ha po gospodarstvu.

Grafikon 5. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema površini pašnjaka u ha
Izvor: Istraživanje autora

Od ukupnog broja ispitanika najviše ih se izjasnilo da nemaju, ili da imaju do maksimalno 5 ha pašnjačkih površina, takvih je bilo 19 ili 86%. Jedan ispitanik se izjasnio da ima između 6 i10 ha pašnjačkih površina, jedan da posjeduje između 11 i 20 ha te samo jedan sa više od 21 ha.

Ukupne pašnjačke površine iznose 76,5 ha, što je 3,3 ha po gospodarstvu.

Grafikon 6. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema posjedu livada.
Izvor: Istraživanje autora

Od ukupnog broja anketiranih, njih 16 ili 70% ima od 0 do 5 ha livadskih površina, njih 6 ili 26% posjeduju od 5 do 10 ha livada, samo jedan ispitanik ili 4% ima od 10-20 ha livada, te nijedan ispitanik nema više od 20 ha površina livada. Ukupne površine livada su 81 ha, prosječno 3,52 ha po gospodarstvu.

Obrada pitanja broj 3.

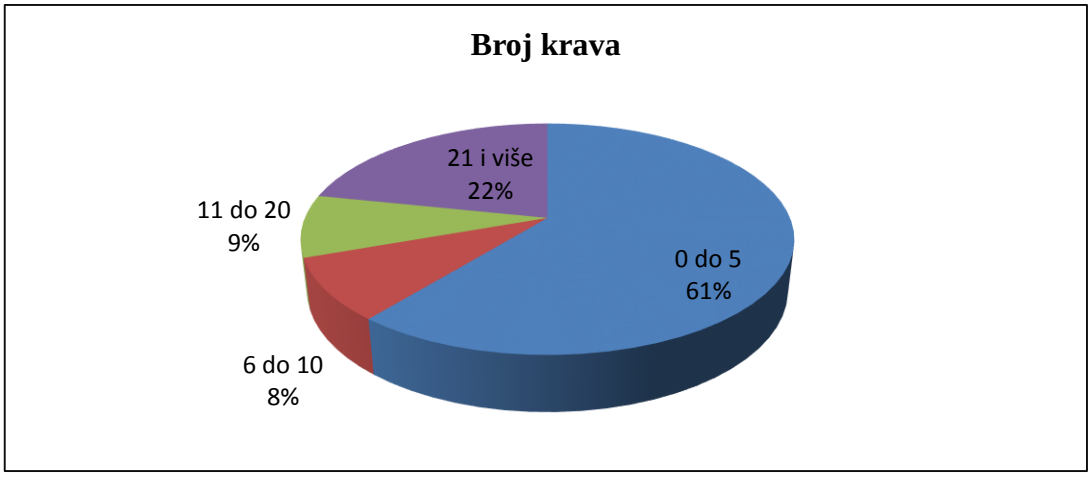
Ispitanici su odgovarali na pitanje o brojčanom stanju stoke na gospodarstvu. Stoka je razvrstana prema vrstama grla i veličinskim razredima gospodarstva[16]. U sljedećim grafikonima prikazano je stanje broja krava, ostalih goveda, krmača, tovljenika, ovaca, a broj koza i peradi radi malog broja nije prikazan u navedenim strukturama.

[16] Broj krava: I – 0 do 5, II – 6 do 10, III - -11 do 20, IV – 21 i više;
Broj ostalih goveda: I - 1-20, II – 21 – 50, III - 51 – 100, IV – više od 100
Broj krmača: I - 0 – 5, II – 6 – 10, III – 11 – 20, IV - više od 21
Broj tovljenika: I – 0 – 10, II – 6 – 10, III – 11 - 20, IV – više od 21
Broj ovaca: I – 0 – 10, II – 11 – 20, III – 21 – 100, IV – više od 100

Tablica 7. Raspored stoke prema vrstama i veličinskim razredima

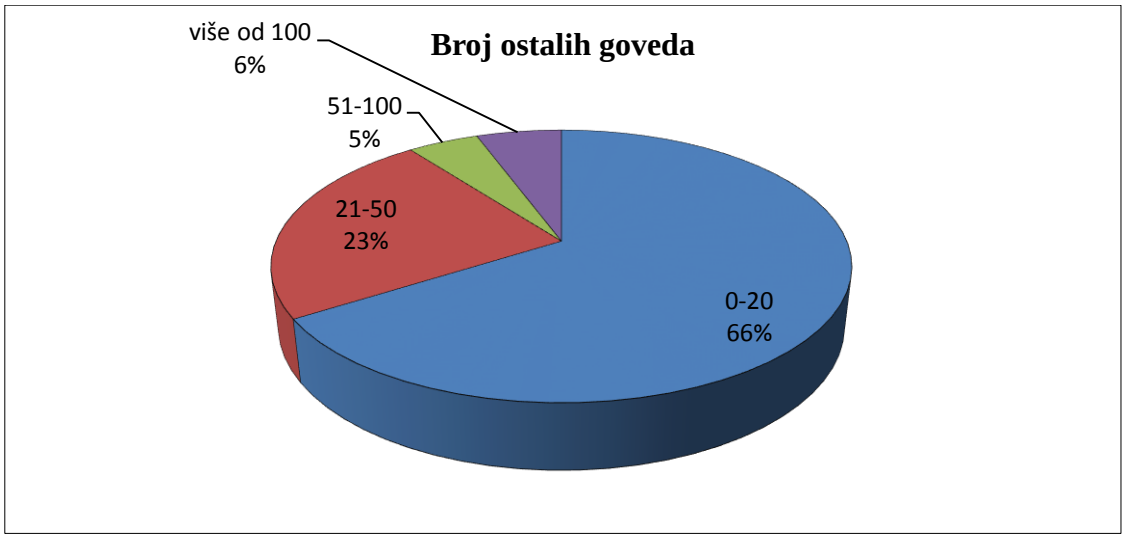
Veličinski razred	I	II	III	IV	Ukupno
Broj grla					
Broj krava	6	14	28	302	350
Broj ostalih goveda	102	198	180	950	1.430
Broj krmača	19	/0	0	150	169
Broj tovljenika	62	20	0	1.350	1.432
Broj ovaca	21	13	0	690	724
Broj koza	/	/	/	/	17
Broj peradi	/	/	/	/	280

Izvor: istraživanje autora

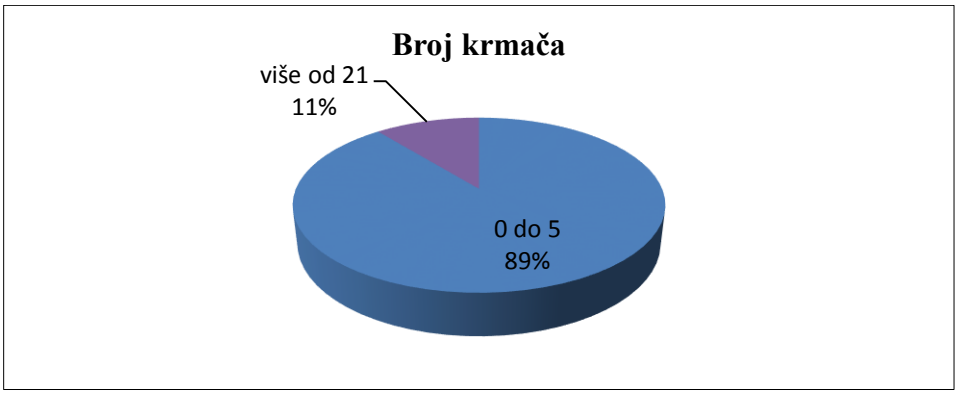
Grafikon 7. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju krava
Izvor: Istraživanje autora

Ukupan broj krava na svim ispitanim gospodarstvima je 350 grla, odnosno 15 krava po gospodarstvu. Od ukupnog broja ispitanika njih 14 ili 61% na gospodarstvu posjeduje od 0 - 5 grla krava. Dva ispitanika ili 8% posjeduju između 6 i 10 grla, također dva ispitanika ili 8% posjeduje između 11 i 20 krava, te njih 5 ili 22% posjeduju više od 21 kravu.

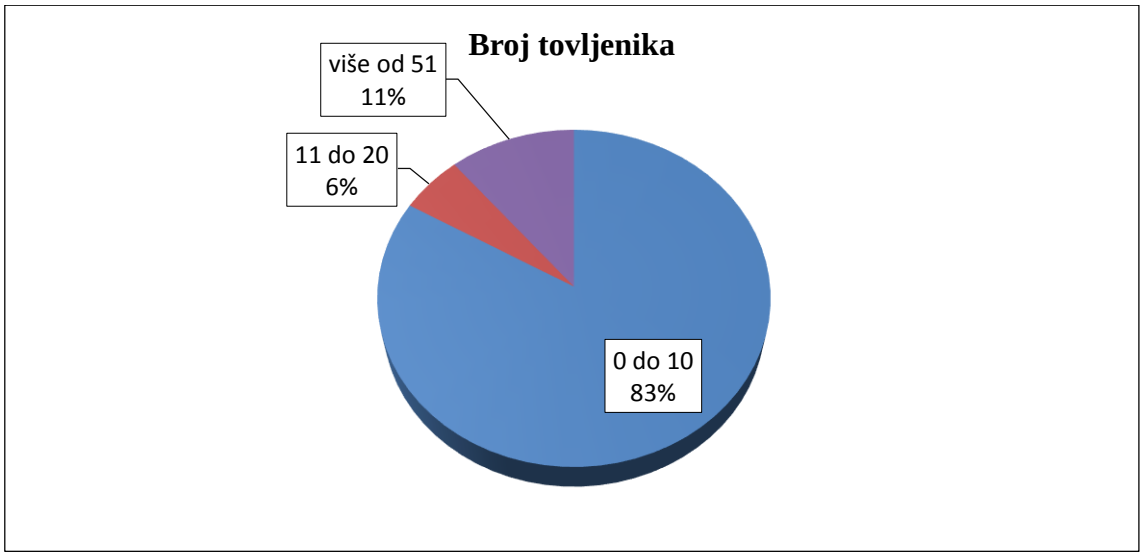
Grafikon 8. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju ostalih goveda
Izvor: straživanje autora

Od ostalih goveda 14 ispitanika ili 66% se izjasnilo da posjeduje od 0-20 grla, 5 ispitanika ili 23% posjeduje od 21-50 grla, 1 ispitanik ili 5% posjeduje između 51-100 grla, te tri ispitanika ili 6% posjeduje više od 100 grla ostalih goveda. Ukupan broj ostalih goveda je 1.430 grla odnosno 62 grla po gospodarstvu.

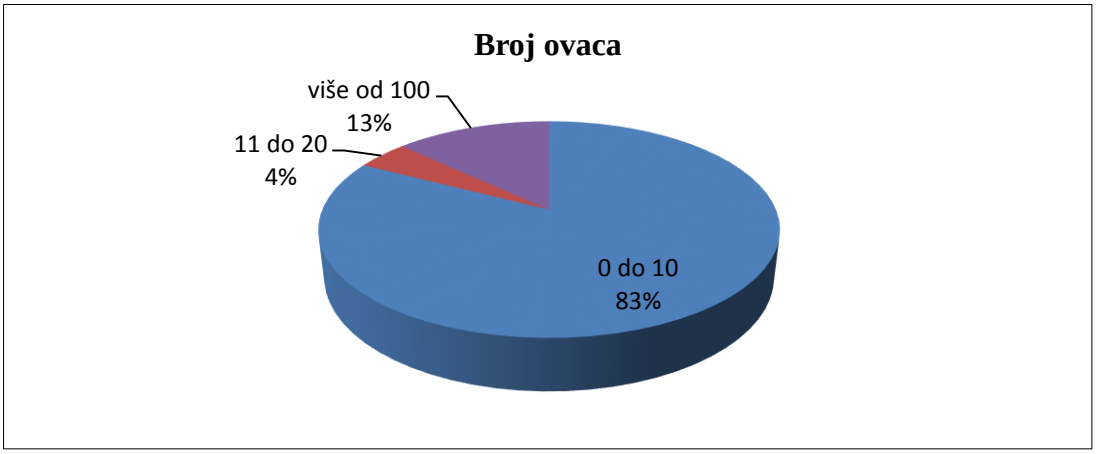
Grafikon 9. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju krmača
Izvor: Istraživanje autora

Od 23 ispitanika, čak njih 22 ili 89% se izjasnilo da na gospodarstvima ili nema, ili posjeduje do maksimalno 5 krmača, dok samo 1 ispitanik, ili 11% posjeduje više od 21 krmaču. Ukupan broj rasplodnih krmača iznosi 169, odnosno 7,35 krmača po gospodarstvu.

Grafikon 10. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju tovljenika
Izvor: Istraživanje autora

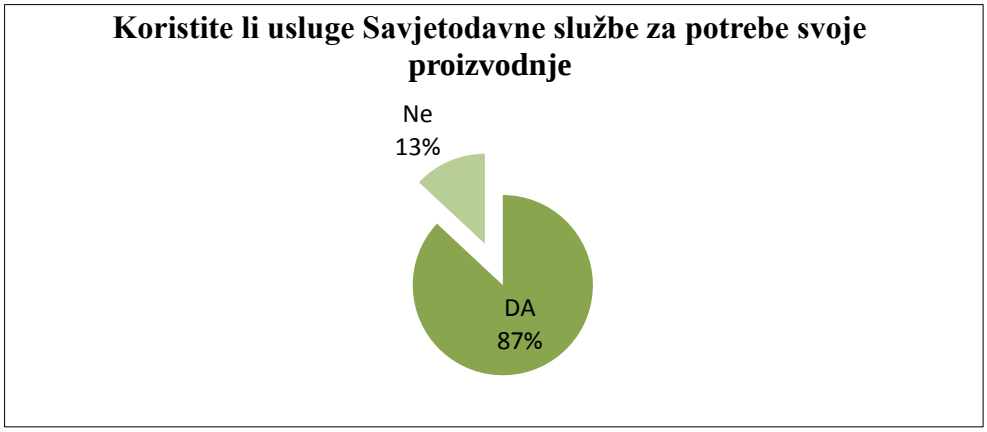
Što se tiče tovljenika, od ukupno ispitanih nositelja gospodarstava njih 20 ili 83% se izjasnilo da ili ne uzgajaju ili uzgajaju od 0 do 10 tovljenika. Jedan ispitanik ili 6% se izjasnilo da uzgajaju od 11 do 20 tovljenika. Te dva ispitanika ili 11% uzgajaju više od 51 tovljenika. Ukupan broj tovljenika na gospodarstvima iznosi 1.432 grla, odnosno 62,26 tovljenika po gospodarstvu.

Grafikon 11. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju ovaca
Izvor: Istraživanje autora

Ukupan broj ovaca na gospodarstvima ispitanih iznosi 724 grla, odnosno 31,47 grlo po gospodarstvu. Od ukupnog broja ispitanika njih 19 ili 83% se izjasnilo da ili ne uzgaja ili uzgaja do maksimalno 10 ovaca na gospodarstvu. Jedan ispitanik ili 4% se izjasnio da uzgaja između 11-20 ovaca, te tri ispitanika ili 13% posto uzgaja više od 100 ovaca.

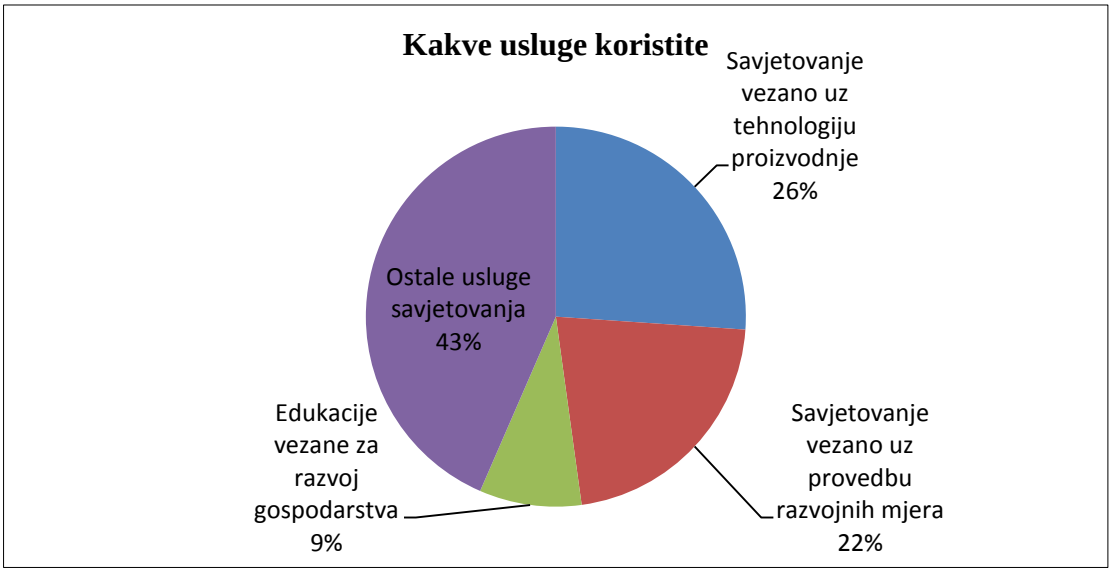
Obrada pitanja broj 4.

Grafikon 12. Udjel ispitanika prema korištenju savjetodavnih usluga
Izvor: Istraživanje autora

Od ukupno 23 ispitanika, njih 20 ili 87% se izjasnilo da koristi usluge Savjetodavne službe za potrebe svoje proizvodnje, dok ostali ne koriste.

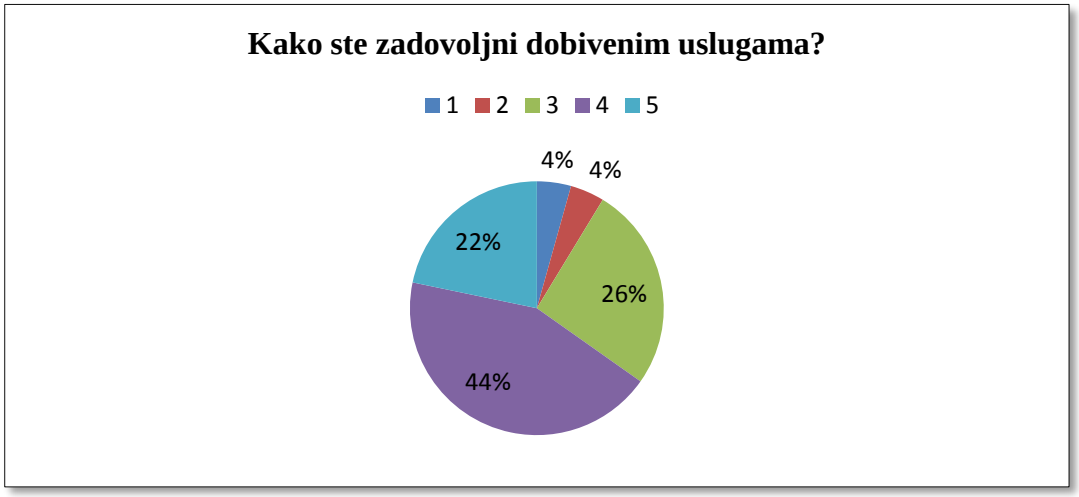
Obrada pitanja broj 5.

Grafikon 13. Raspored ispitanika prema najučestalije korištenoj vrsti usluge
Izvor: Istraživanje autora

Najviše ispitanika, tj. njih 10 ili 43% koristi neke ostale usluge savjetovanja koje pruža Savjetodavna služba. Njih 6 ili 26% koristi usluge vezene uz savjetovanje uz tehnologiju proizvodnje, 5 ispitanika ili 22% koristi usluge savjetovanja uz provedbu razvojnih mjera, te 2 ispitanika ili 9% koristi usluge edukacije vezane za razvoj gospodarstva.

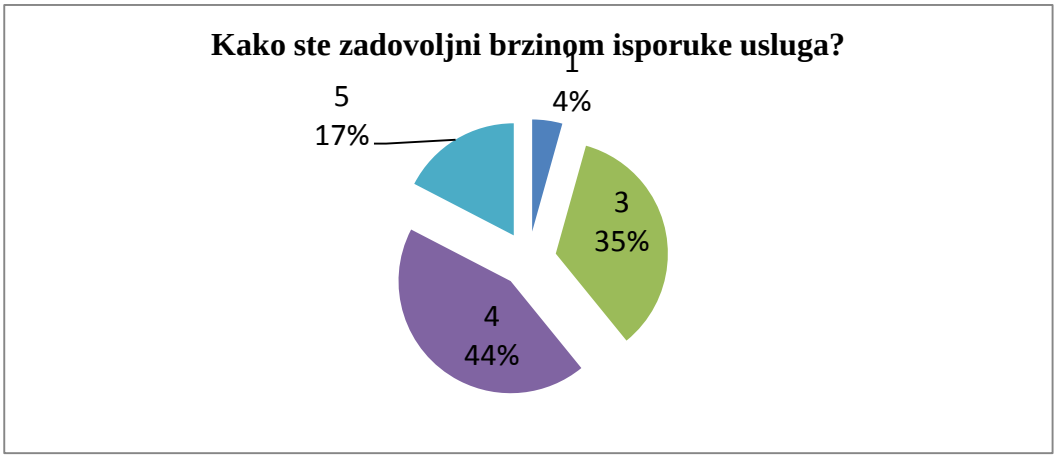
Obrada pitanja broj 6.

Grafikon 14. Udjeli ispitanika prema ocijeni zadovoljstva savjetodavnom uslugom u %
Izvor: Istraživanje autora

Na pitanje kako su zadovoljni dobivenim uslugama, najviše 10 ispitanika ili 44% su ocijenili rad savjetodavne službe s ocjenom 4, ocjenom 3 se izrazilo 6 ispitanika ili 26%, dok je 1 ispitanik ili 4% ocijenio rad ocjenom 1, a jedan ispitanik ocjenom 2. Najvećom ocjenom 5 su rad ocijenila 3 ispitanika.

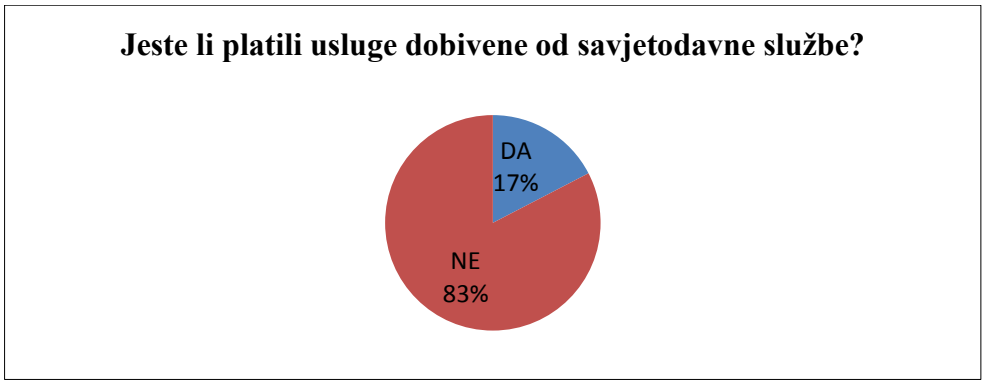
Obrada pitanja broj 7.

Grafikon 15. Raspored ispitanika prema zadovoljstvu brzinom usluge
Izvor: Istraživanje autora

Na pitanje kako su zadovoljni brzinom isporuke usluga, ocjenom 5 je ocijenilo 4 ispitanika ili 17 %, ocjenom 4 je ocijenilo 44% ili 10 ispitanika, ocjenom 3 je ocijenilo 8 ispitanika ili 35 %, te je jedan ispitanik ili 4% ocijenilo ocjenom 1.

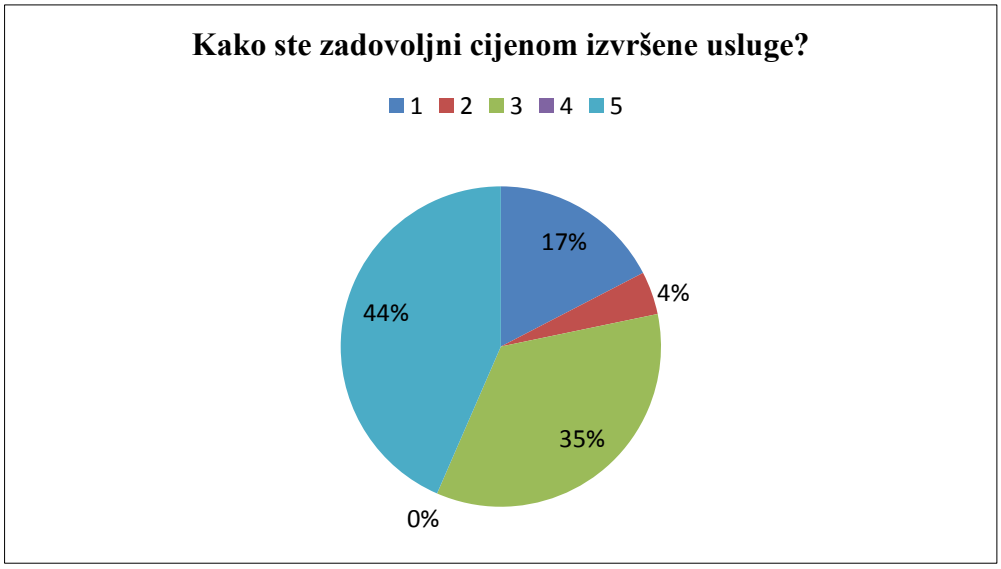
Obrada pitanja broj 8.

Grafikon 16. Udjel ispitinika prema neplaćanju/plaćanju savjetodavne usluge
Izvor: Istraživanje autora

Na ovo pitanje 83% ispitanika ili njih 19 nije platilo usluge savjetodavne službe, dok su 4 ispitanika ili 17% platili usluge savjetodavne službe.

Obrada pitanja broj 9.

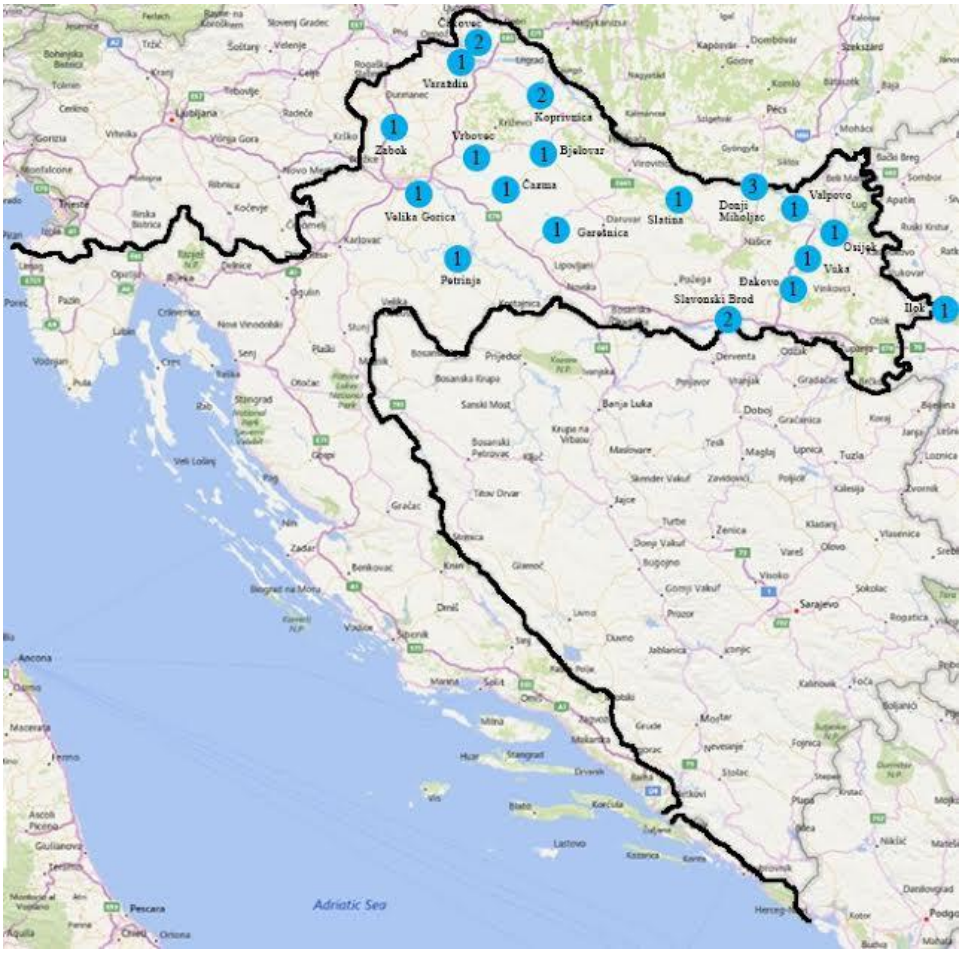

Grafikon 17. Udjel ispitanika prema zadovoljstvu cijenom izvršene usluge
Izvor: Istraživanje autora

Većina ispitanika, njih 10 ili 44% su jako zadovoljni cijenom usluga. Njih 8 ili 35% je cijenu usluge ocijenilo ocjenom 3, a 1 ispitanik je cijenu usluge ocijenio s ocjenom 2. Ostali nisu zadovoljni cijenom usluge, njih 17%.

Obrada pitanja broj 10.

Teritorijalna raspoređenost ispitanika rasuta je na širem području Republike Hrvatske što je prikazano na slici 3.

Slika 3. Ispitanici prema mjestu stanovanja

Izvor: Istraživanje autora

Obrada pitanja broj 11.

Grafikon 18. Udjel ispitanika prema pružateljima savjetodavnih usluga
Izvor: Istraživanje autora

Od ukupnog broja ispitanika njih 8 ili 35% koristi usluge nekih drugih institucija, dok 65% ili 15 ispitanika ne koristi.

Obrada pitanja broj 12.

Pitanje 12 se veže na pitanje 11, a odnosi se na tvrtke koje ispitanici koriste za pomoć vezanu za razvoj svoga OPG-a. Neke od navedenih tvrtki su:

- Konzultantska tvrtka Nove mogućnosti, Općina Kapela
- Plodovi zemlje d.o.o
- Agrokovačević
- Kaja consulting

5.3. Zaključak istraživanja

Istraživačka pitanja u provedenoj anketi usmjerena su na prikupljanje informacija o obilježjima obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i njihove stavove o radu Savjetodavne službe u razvoju stočarstva, te općenito poljoprivrede u Republici Hrvatskoj. Prema odgovorima ispitanih nositelja obiteljskih gospodarstava možemo zaključiti da poljoprivrednici -stočari Savjetodavnu službu koriste najviše za savjetovanje vezano za tehnologije proizvodnje, te neke ostale usluge. U anketi su prevladavali ispitanici muškog roda, njih 22, a samo je bila jedna ispitanica. Također možemo vidjeti da su zemljišne površine i većina stoke skoncentrirani na velikim gospodarstvima. Tri gospodarstva posjeduju 945ha od ukupno 1831.5ha od ukupnih zemljišnih površina obuhvaćenih ovim

istraživanjem, te uzgajaju većinu od ukupne stoke koja se nalazi na gospodarstvima ispitanika. Savjetodavna služba bi trebala usmjeriti sve svoje znanje i mogućnosti da pomogne malim gospodarstvima koji imaju perspektivu opstanka s ciljem njihovog unaprjeđenja kako bi povećali svoju egzistencijalnu osnovu za život u ruralnim područjima i njihovo prerastanje u prosperitetna gospodarstva i tako postali nositelji razvoja poljoprivrede Republike Hrvatske.

6. PERSPEKTIVE RAZVOJA SAVJETODAVSTVA U POLJOPRIVREDI

Od svog osnutka 1991. godine pa do danas, Savjetodavna služba (Služba) imala je nekoliko etapa u svom razvoju u kojima su provedene statusne i organizacijske promjene te prilagodba kadrovske i specijalističke strukture zaposlenih, sukladno ciljevima i reformama poljoprivredne politike u Republici Hrvatskoj.

U svibnju 2012. godine Poljoprivredna savjetodavna služba dobiva dvije javne ovlasti, a to su: provođenje stručnog nadzora u integriranoj proizvodnji i organiziranja i izvođenje obrazovanja i osposobljavanja iz područja poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Donošenjem Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivrednoj savjetodavnoj službi krajem 2013. godine (NN br.148/13), promijenjen je naziv Službe u Savjetodavna služba – javna ustanova za savjetodavnu djelatnost u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu te unapređenju gospodarenja šumama i šumskim zemljištima šumoposjednika, čime je proširena djelatnost Službe sa novim poslovima i zadaćama i javnim ovlastima u području šumarstva.[17]

6.1. Vizija i misija

Vizija razvoja Savjetodavne službe je:

- Bolji životni standard obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, proizvođača hrane, subjekata u ribarstvu i šumoposjednika

Misija je:

- Razvijati konkurentna i napredna poljoprivredna gospodarstva, subjekte u ribarstvu i šumoposjednike kroz informiranje, savjetovanje i obrazovanje, uz poštivanje načela dobre poljoprivredne prakse te očuvanje ruralnog prostora njegujući tradiciju i običaje.

[17] Savjetodavna služba http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/stranice/Strateski_plan_2015-2017(1).pdf, pristupljeno: 14.09.2016

6.2. Ciljevi Savjetodavne službe

1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, subjekata u ribarstvu i šumoposjednika.

Stručno savjetovanje poljoprivrednih gospodarstava, subjekata u ribarstvu i šumoposjednika provodit će se individualnim savjetovanjem i sustavnim praćenjem na gospodarstvu, radom sa skupinama poljoprivrednika, ribara i šumoposjednika, te udruženjima poljoprivrednika, ribara i šumoposjednika, organiziranjem i izvođenjem stručnih predavanja, tečajeva i seminara, organiziranjem praktičnih prikaza i prezenacija, učionica na otvorenom, praćenjem pojave bolesti i štetočina i davanjem preporuka za zaštitu bilja, organizacijom stručnih manifestacija i informiranje putem medija, tiska, web i dr. sa ciljem pružanja savjetodavnih usluga što većem broju korisnika.

Stručno savjetovanje bit će usmjereno na mala(samoopskrbna) i srednja poljoprivredna gospodarstva, subjekte u ribarstvu i šumoposjednike koji se bave preradom primarnih proizvoda s dodanom vrijednosti i dopunskim djelatnostima te diverzifikacijom manifestacije s ciljem promocije i povećanje trženja proizvoda,

2. Učinkovitije korištenje nacionalnih i EU fondova

Posebna pozornost u radu Službe bit će usmjerena na informiranje korisnika vezano za programe održivog razvoja ruralnih područja i sektora ribarstva, odnosno pripremu projekata za poljoprivredna gospodarstva, osobito mala i srednja i subjekte u ribarstvu kojima treba omogućiti bolje i veće iskorištenje sredstava iz nacionalnih i EU programa kao i na projekte lokalne i regionalne samouprave.

Savjetovanje će se provoditi u okviru svakodnevnog savjetovanja individualnim pristupom ili masovnim metodama.

Naglasak će se staviti na ekonomski održive projekte u kojima će se, uz tehnološke pokazatelje, provjeravati sposobnost korisnika za korištenje programa, odnosno izrađivati će se ekonomske analize proizvodnje i poslovanja gospodarstva. Služba će nakon provjere sposobnosti potencijalnim korisnicima pružiti pomoć oko izrade i prijave projekata na natječaj te stručno i sustavno pratiti realizaciju projekata.

3. Provođenje godišnjeg FADN istraživanja

Služba će u svojstvu FADN agencije nastaviti s organizacijom i provođenjem godišnjih FADN istraživanja na uzorku poljoprivrednih gospodarstava prema propisanoj metodologiji.

Strukturni, proizvodni, ekonomski i financijski podaci koji se prikupljaju godišnjim FADN istraživanjem sustavno se kontroliraju i obrađuju u bazi podataka sukladno propisanoj metodologiji, u svrhu izračuna agregiranih rezultata i individualnih podataka FADN istraživanja.

Standardni rezultati godišnjeg FADN istraživanja čini skup agregiranih (skupnih) podataka i rezultata koji se izračunavaju za potrebe nacionalne poljoprivredne politike i dostavljaju nadležnim državnim tijelima. Stupanjem u punopravno članstvo EU, FADN agencija u obvezi je Europskoj Komisiji dostavljati obrađene podatke FADN istraživanja u propisanoj formi izvješća za sva poljoprivredna gospodarstva obuhvaćena u uzorku godišnjeg FADN istraživanja

4. Stručno obrazovanje i osposobljavanje poljoprivrednih gospodarstava, subjekata u ribarstvu i šumoposjednika

Služba će osmisliti i izraditi programe izobrazbe iz područja poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja na temelju posebnih propisa, a u idućim godinama programi obrazovanja i osposobljavanja zasnivat će se na nacionalnom kvalifikacijskom okviru (NKO) za zanimanja u poljoprivredi, ruralnom razvoju i ribarstvu koja će biti uvjet za obavljanje djelatnosti.

5. Vođenje evidencija za šume šumoposjednika

Sektor za programe i projekte u šumarstvu će se u narednom razdoblju usmjeriti k ustrojavanju i izradi kvalitetnog praćenja odnosno vođenja evidencija i baza podataka o šumama šumoposjednika i radovima koji se u njima provode što znatno doprinosi planiranju te povećava i otvara horizonte kako i na koji način ostvarivati osnovne cijeve službe, a to je poboljšanje stanja šuma šumoposjednika u Republici Hrvatskoj, kako one ne bi zaostajale za državnim šumama.

6. Planiranje i administriranje nabave radova u gospodarenju šumama šumoposjednika

Održivi razvoj je koncept kontinuiranog gospodarskog i socijalnog napretka, bez štete za okoliš i prirodne resurse bitne za ljudske djelatnosti u budućnosti. U konceptu održivog razvoja danas nalaze ishodište svi moderni gospodarski i socijalni trendovi jer su štete okolišu, štete sveukupnom društvu. Usklađivanje potrebnih aktivnosti osnovni je preduvjet za dugoročnu, kvalitetnu i za okoliš prihvatljivu proizvodnju energije.

Administriranje i raspodjela namjenskih sredstava i subvencija šumoposjednicima za izvršene radove u šumama jedan su od najvažnijih ciljeva koje provodi Savjetodavna služba za šume šumoposjednika.

Sastavljanje natječajne dokumentacije u stručnom dijelu, sastavljanje operativnog plana gospodarenja za šume šumoposjednika sa svrhom administriranja sredstava, definiranja i objavljivanje javnih poziva za radove u šumama šumoposjednika, organizacija stručne kontrole i kolaudacije prema potrebama proisteklima iz javnih nabava[18].

[18] Savjetodavna služba http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/stranice/Strateski_plan_2015-2017(1).pdf, pristupljeno: 14.09.2016

7. ZAKLJUČAK

U ovom radu je provedeno istraživanje čiji je cilj bio saznati koliku važnost ima Savjetodavna služba u razvoju stočarstva na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i poljoprivredi općenito.

Savjetodavna služba je javna ustanova za savjetodavnu djelatnost u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu te unapređenju gospodarenja šumama i šumskim zemljištima šumoposjednika. Počeci rada Savjetodavne službe u Hrvatskoj sežu u razdoblje poslije Drugog svjetskog rata, ali u nekim drugačijim oblicima. Kroz povijest se njezina organizacijska struktura nekoliko puta mijenjala, da bi od 2012. Zakonom o Savjetodavnoj službi utvrđeno ustrojstvo kakvo je i danas. Savjetodavna služba ima širok spektar djelovanja, preko šumarstva, ribarstva, stočarstva, bilinogojstva te uzgoja agruma. Na svim područjima ima isti cilj. Razvoj i prosperitet određene grane proizvodnje.

U radu je načinjen osvrt na ustroj i rad Svjetodavne službe, te osvrt na stanje i probleme stočarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj i Osječko-baranjskoj županiji. Iz analize stočarske proizvodnje vidljivo je da se duži niz godina situacija u stočarstvu pogoršava uslijed čega broj stoke na obiteljskim gospodarstvima i općenito kontinuirano opada.

Rezultati provedenog anketnog istraživanja pokazuju vidljiv doprinos Savjetodavne službe u razvoju stočarstva obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Istraživanje se odnosi na 23 obiteljska poljoprivredna gospodarstva s šireg područja kontinentalne Hrvatske, različitih veličinskih razreda. Anketa je provedena putem Facebooka i e-maila radi lakšeg komuniciranja s ispitanicima. Istraživanjem je utvrđeno da među ispitanicima prevladavaju mala gospodarstva, dok je koncentracija korištenih poljoprivrednih površina najjača na 3 najveća gospodarstva koja posjeduju 52% od ukupno korištenih poljoprivrednih površina ispitanika. Usluge Savjetodavne službe podjednako koriste i velika i mala gospodarstva. Većinom su to savjetovanja vezana uz tehnologije određene vrste proizvodnje.

Većina ispitanika je pozitivno ocijenila rad Savjetodavne službe, iz čega slijedi zaključak da Savjetodavna služba ima značajan doprinos razvoju obiteljske poljoprivredne proizvodnje, te da doprinosi tehničko-tehnološkom razvoju stočarske prozvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Savjetodavna služba sudjeluje u razvoju kako stočarstva, tako i ostalih vrsta proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima čime opravdava svoje postojanje.

8. LITERATURA

1. Katančić, T. (2015): Organizacija i provedba „53. IALB dana i 1. EUFRAS konferencije. Diplomski rad, Poljoprivredni fakultet Sveučilišta J.J. Strossmayer u Osijeku, 2015., 44.str. https://zir.nsk.hr/islandora/object/pfos%3A112/datastream/PDF/view pristupljeno 12.09.2016
2. Tušek, K. (2014): Uloga i značaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj, https://repozitorij.pfos.hr/islandora/object/pfos%3A238/datastream/PDF/view, pristupljeno: 16.9.2016.
3. Osječko-Baranjska županija: Informacije o stanju i problematici u stočarstvu na području Osječko baranjske županije. Osijek(2014) http://www.obz.hr/hr/pdf/2014/9_sjednica/05_informacija_o_stanju_i_problematici_u_stocarstvu_na_podrucju_osjecko_baranjske_zupanije.pdf, pristupljeno 13.09.2016
4. Ministarstvo poljoprivrede (2014): Zeleno izvješće. http://www.mps.hr/UserDocsImages/publikacije/2014/Zeleno%20izvjesce%202014.pdf, pristupljeno 13.09.2016
5. Zakon o savjetodavnoj službi, http://www.zakon.hr/z/686/Zakon-o-savjetodavnoj-slu%C5%BEbi, pristupljeno 14.09.2016
6. Savjetodavna služba; http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/GIR_za_2013.pdf, pristupljeno 12.09.2016
7. Savjetodavna služba; http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/GI2015_2016web.pdf, pristupljeno 12.09.2016
8. Savjetodavna služba; http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/interne_vijesti/interne%20vijesti%202012/Izmjene%20_i_dopune_Pravilnika_o_sistematizacij_PSS_3_objava.pdf
9. Savjetodavna služba; http://www.savjetodavna.hr/adminmax/File/stranice/stranice_2014/Statut_Savjetodavne_sluzbe.pdf, pristupljeno 14.09.2016
10. Savjetodavna služba; http://www.savjetodavna.hr/povijest/pristupljeno 12.09.2016

9. PRILOZI

Prilog 1.

Anketa za <u>stočarska</u> obiteljska poljoprivredna gospodarstva

1. Naziv OPG-a _____
   Adresa _____
2. Veličina gospodarstva
   površine obradivog poljoprivrednog zemljišta u hektarima _____ ha,
   površine pašnjaka _____ha, livade _____ha.
3. Brojčano stanje stoke na gospodarstvu: broj krava_____, broj ostalih goveda, broj krmača _____, broj tovljenika _____, ovaca_____, koza _____, peradi _____, ostalo _____ (sto i broj)

4. Koristite li usluge Savjetodavne službe za potrebe svoje proizvodnje DA NE
5. Kakve usluge koristite?

- Savjetovanje vezano za tehnologiju proizvodnje. _____
- Savjetovanje vezano uz provedbu razvojnih mjera. _____
- Ostale usluge savjetovanja _____ (navesti koje?)
- Edukacije vezane za razvoj gospodarstva. _____

(navesti broj usluga koje je gospodarstvo koristilo kod svake kategorije)

6. Kako ste zadovoljni dobivenim uslugama? 1 2 3 4 5 (izraziti ocjenom od 1 -5)
7. Kako ste zadovoljni brzinom isporuke usluga? 1 2 3 4 5 (izraziti ocjenom od 1 -5)
8. Jeste li platili za usluge dobivene od savjetodavne službe? DA NE
9. Kako ste zadovoljni cijenom izvršene usluge 1 2 3 4 5 (izraziti ocjenom od 1 - 5)
10. Koja Savjetodavna služba/ispostava djeluje na vašem području? _____
11. Obraćate li se i drugim institucijama ili osobama za konzultantsku pomoć vezanu za razvoj svoga OPG-a DA NE
12. Ako DA, kome? Nabrojite

_____

Anketirano dana _____2016.

10. SAŽETAK

Savjetodavna služba slijednik je Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu osnovanog 1997. godine. Zadaća je službe obavljanje raznovrsnih savjetodavnih aktivnosti u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu i gospodarenju šumama i šumskim zemljištem. U službi je zaposleno 247 osoba na razini cijele države. U radu je istražena uloga Savjetodavne službe u razvoju stočarstva na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, kao i trenutnom stanju u poljoprivrednoj proizvodnji s naglaskom na stočarstvo. Pokazatelji kontinuiranog pada broja stoke na poljoprivrednim gospodarstvima upućuju na loše stanje u tom sektoru poljoprivredne proizvodnje i na kontinuirano gašenje stočarskih gospodarstava. Provedenim anketnim istraživanjem je potvrđeno da ispitanici koriste usluge Svjetodavne službe te da rad ove organizacije visoko ocjenjuju i podržavaju.

Ključne riječi: savjetodavna služba, stočarstvo, gospodarstvo, anketno istraživanje

11. SUMARRY

The Advisory service is a successor of the Croatian institute for agricultural advisory service, founded in 1997. The task of the service is carring out of various advisory and consulting activities in agriculture, rural development, fisheries and forest management and forest land. The service employs 247 people at the country level. The paper explores the role of Advisory services in the development of livestock on family farms, as well as the current situation in agriculture with an emphasis on animal husbandry. Indicators of continuous decline in the number of cattle on farms showen a bad situation in the sector of agricultural production and the continuous degradation of animal husbandry. The conducted survey research has confirmed that respondents use the services of Advisory services, and that the work of this organization highly assessed and supported.

Keywords: advisory services, animal husbandry, economy, survey

12. POPIS SLIKA

Slika 1. Shema ustrojstva Savjetodavne službe……..5

Slika 2. Anketa za stočarska obiteljska poljoprivredna gospodarstva.....23

Slika 3. Ispitanici prema mjestu stanovanja.....34

13. POPIS TABLICA

Tablica 1. Struktura zaposlenika Savjetodavne službe……..8

Tablica 2. Brojno stanje krava i ženskog podmlatka u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj za 2009.-2013. god…… …….13

Tablica 3. Broj krmača u Republici Hrvatskoj…….14

Tablica 4. Razredi ekonomskih veličina poljoprivrednih gospodarstava…….16

Tablica 5. Struktura poljoprivrednih kućanstava prema veličini posjeda, 2003……..17

Tablica 6. Broj gospodarstava ispitanika i površine prema veličinskim razredima ……24

Tablica 7. Raspored stoke prema vrstama i veličinskim razredima..... 28

14. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1.Struktura vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, RH. 2013……...18
Grafikon 2. Broj ispitanika prema spolu.....……...24

Grafikon 3. Poljoprivredne površine prema načinu iskorištenja ..……...25

Grafikon 4 . Udio ispitanika u veličinskim razredima prema obradivim površinama ispitanika u ha.....25

Grafikon 5. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema površini pašnjaka u ha.....26

Grafikon 6. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema posjedu livada.....27

Grafikon 7. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju krava.....28

Grafikon 8. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju ostalih goveda.....29

Grafikon 9. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju krmača.....29

Grafikon 10. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju tovljenika.....30

Grafikon 11. Udio ispitanika u veličinskim razredima prema broju ovaca.....30

Grafikon 12. Udjel ispitanika prema korištenju savjetodavnih usluga.....31

Grafikon 13. Raspored ispitanika prema najučestalije korištenoj vrsti usluge.....31

Grafikon 14. Udjeli ispitanika prema ocijeni zadovoljstva savjetodavnom uslugom u %...32

Grafikon 15. Raspored ispitanika prema zadovoljstvu brzinom usluge.....32

Grafikon 16. Udjel ispitinika prema neplaćanju/plaćanju savjetodavne usluge.....33

Grafikon 17. Udjel ispitanika prema zadovoljstvu cijenom izvršene usluge.....33

Grafikon 18. Udjel ispitanika prema pružateljima savjetodavnih usluga.....35

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku **Diplomski rad**
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Uloga savjetodavne službe u razvoju stočarstva na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima

Hrvoje Čvangić

Sažetak

Savjetodavna služba slijednik je Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu osnovanog 1997. god. Zadaća je službe obavljanje raznovrsnih savjetodavnih aktivnosti u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu i gospodarenju šumama i šumskim zemljištem. U službi je zaposleno 247 osoba na razini cijele države. U radu smo se bazirali na ulogu Savjetodavne službe u razvoju stočarstva na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, te o trenutnom stanju u poljoprivrednoj proizvodnji, tj stočarskom dijelu proizvodnje. Pokazatelju su zabrinjavajući jer svake godine je sve manja proizvodnja na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, te svake godine sve više gospodarstava prestaje sa proizvodnjom. Iako savjetodavna služba ulaže maksimalne napore da se proizvodnja održi, i da mala i srednja gospodarstva kojih je sve manje ne prestanu sa proizvodnjom, nego da istu još povećaju.

Rad je izrađen pri: Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Mentor: Doc.dr.sc. Snježana Tolić

Broj stranica:45
Broj grafikona i slika: 17
Broj tablica: 5
Broj literaturnih navoda: 10
Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: savjetodavna, stočarstvo, gospodarstvo

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. **Doc.dr.sc. Dalida Galović, predsjednik**
2. **Doc.dr.sc. Snježana Tolić, mentor**
3. **Doc.dr.sc. Tihana Sudarić, član**

Rad je pohranjen u: Knjižnica Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku, Sveučilište u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1d

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek **Graduate thesis**
Faculty of Agriculture
University Graduate Studies, Agricultural Economics, course

Advisory service in development of livestock on family farms

Hrvoje Čvangić

Abstract
The counseling service is a successor of the Croatian Institute for Agricultural Advisory Service, founded in 1997. The task of the service performance of various advisory activities in agriculture, rural development, fisheries and forest management and forest land. The service employs 247 people at the country level. In this paper, we based on the role of consulting services in the development of livestock on family farms, and the current situation in agriculture, ie livestock production area. The indicators are worrisome because every year is getting smaller production on family farms, and every year more farms cease production. Although advisory service makes every effort to maintain production, and that small and medium-sized farms which is less not stop production, but not the same even increase.

Thesis performed at: Faculty of Agriculture in Osijek
Mentor: Doc.dr.sc.Snježana Tolić

Number of pages: 45
Number of figures: 17
Number of tables: 5
Number of references: 10
Original in: Croatian

Key words: advisory, animal husbandry, economy

Thesis defended on date:

Reviewers:

1. **Doc.dr.sc. Dalida Galović, predsjednik**
2. **Doc.dr.sc. Snježana Tolić, mentor**
3. **Doc.dr.sc. Tihana Sudarić, član**

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agriculture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1d.